

12. Mikrofony

12.1. Wstęp

- Mikrofony - przetworniki elektroakustyczne służące do przekształcenia energii akustycznej na energię elektryczną
- Zasada działania – inne kursy
- W ramach wykładu - wybrane aspekty praktyczne.

12. Mikrofony

12.2. Wybrane parametry mikrofonów

- Parametry i sposoby ich wyznaczania dla mikrofonów stosowanych w systemach elektroakustycznych określone w PN-EN 60268-4:2011
- Skuteczność mikrofonu M (*ang. sensitivity*) [V/Pa] – stosunek napięcia na wyjściu mikrofonu do ciśnienia akustycznego na jego membranie.
  - w zależności od sposobu określania wartości ciśnienia akustycznego rozróżnia się cztery rodzaje skuteczności,
  - większość mikrofonów stosowanych w elektroakustyce - skuteczność w warunkach pola swobodnego,
  - wartość uzależniona od impedancji obciążenia - najczęściej podawana dla mikrofonu nieobciążonego.
- Poziom skuteczności L_m (*ang. sensitivity level*) [dB]

$$L_m = 20 \cdot \log(M / M_r) \quad \text{gdzie } M_r = 1 \text{ V / Pa}$$

12. Mikrofony

12.2. Wybrane parametry mikrofonów

- Charakterystyka częstotliwościowa (ang. frequency response) [dB]
  - stosunek napięcia na wyjściu mikrofonu określonego w funkcji częstotliwości sygnału sinusoidalnego do napięcia wyjściowego przy określonej częstotliwości (albo wartości średniej napięcia w wąskim pasmie częstotliwości), przy stałym ciśnieniu akustycznym i określonym kącie padania fali dźwiękowej.
- Użyteczny zakres częstotliwości
  - zakres częstotliwości, w którym odchylenia charakterystyki od charakterystyki „idealnej” do danych zastosowań nie przekraczają określonej wartości.
- Charakterystyka kierunkowości (ang. pickup pattern)
  - krzywa określająca poziom skuteczności mikrofonu w funkcji kąta padania fali dźwiękowej dla określonej częstotliwości, bądź wąskiego pasma częstotliwości.

12. Mikrofony

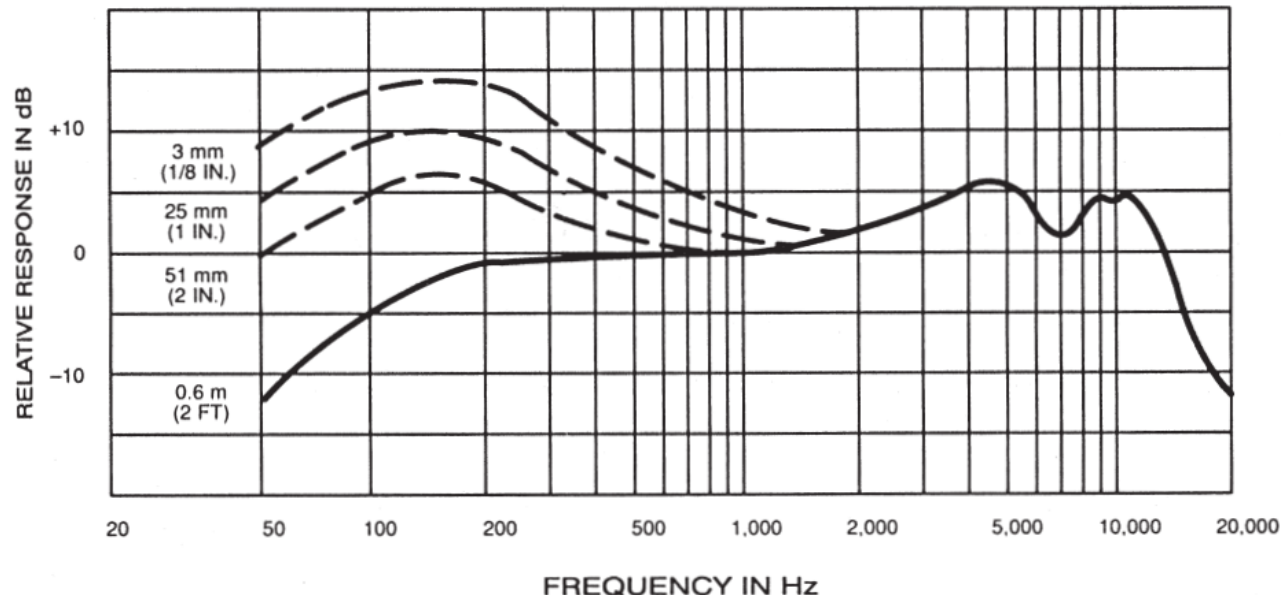
12.2. Wybrane parametry mikrofonów

- Wskaźnik skuteczności przód/tył
(ang. front-to-rear sensitivity index)
– wyrażony w decybelach stosunek skuteczności w warunkach pola swobodnego dla fali płaskiej mikrofonu na jego osi głównej do skuteczności w kierunku przeciwnym (180°).
- Parametry dotyczące zniekształceń nieliniowych oraz szumów wyznaczone są w sposób typowy dla większości urządzeń elektroakustycznych.
- Ciśnienie dźwięku powodujące przesterowanie
(ang. overload sound pressure)
– maksymalne ciśnienie dźwięku fali płaskiej, dla którego zniekształcenia nieliniowe nie przekraczają określonej wartości. Norma nie określa aktualnie tej wartości, natomiast typowo w specyfikacjach przyjmuje się wartość 0,5 lub 1 %.

12. Mikrofony

12.3. Problemy występujące przy stosowaniu mikrofonów

- Efekt zbliżeniowy (ang. proximity effect)
  - występuje dla mikrofonów jednokierunkowych,
  - charakterystyka częstotliwościowa w zakresie małych częstotliwości uzależniona od odległości między mikrofonem a źródłem dźwięku,
  - w odległościach poniżej około 0,5 m uwypuklenie charakterystyki w zakresie małych częstotliwości,

12. Mikrofony

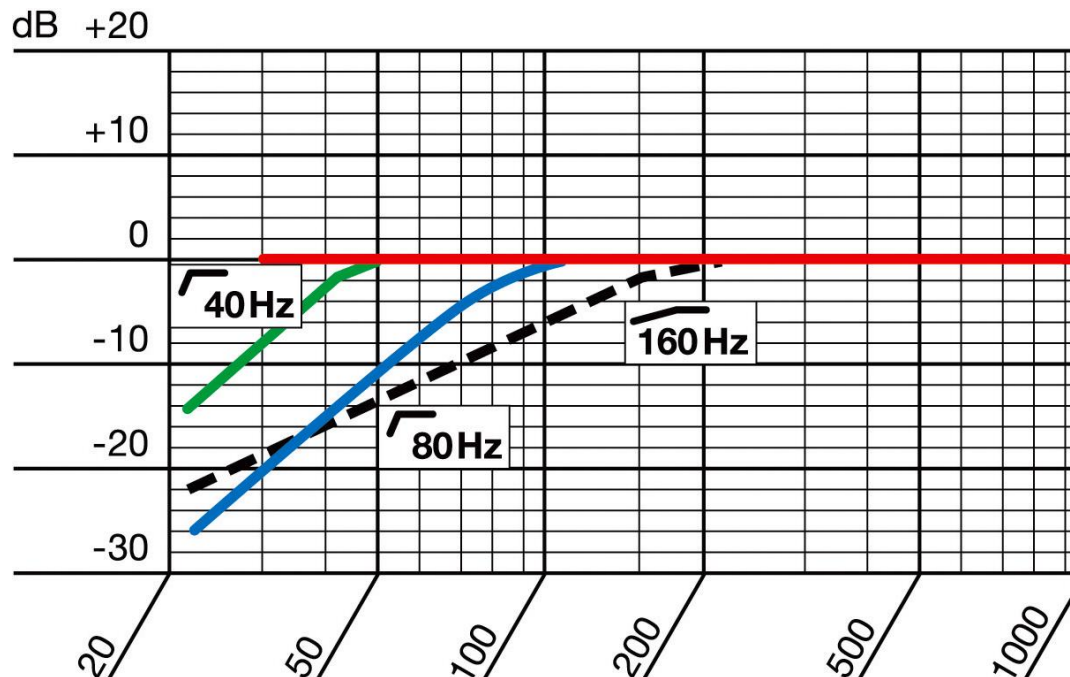
12.3. Problemy występujące przy stosowaniu mikrofonów

- Efekt zbliżeniowy (ang. proximity effect) cd.
  - niektóre mikrofony projektowane tak, aby to zjawisko było jak najmniejsze,
  - bardzo często w mikrofony posiadają przełącznik aktywujący filtr górnoprzepustowy o częstotliwości granicznej 100 – 160 Hz (czasami możliwość wyboru częstotliwości) ograniczający:
    - efekt zbliżeniowy,
    - drgania materiałowe – np. od kroków, które mogą się przenosić na membranę mikrofonu,
    - inne zjawiska omawiane poniżej.
  - efekt można również eliminować za pomocą zewnętrznego korektora charakterystyki częstotliwościowej.

12. Mikrofony

12.3. Problemy występujące przy stosowaniu mikrofonów

- Efekt zblizeniowy (ang. proximity effect)
  - charakterystyki przykładowych filtrów wbudowanych w mikrofon studyjny (160 Hz do efektu zblizeniowego)

12. Mikrofony

12.3. Problemy występujące przy stosowaniu mikrofonów

- zakłócenia generowane przez wiatr/przepływ powietrza (*ang. wind noise*)
- zapobieganie:
  - osłony przeciwwietrzne (*ang. windscreens*),
  - i/lub filtry górnoprzepustowe o małej częstotliwości granicznej.

12. Mikrofony

12.3. Problemy występujące przy stosowaniu mikrofonów

- Efekt „pop”
  - występowanie - mikrofon umieszczony w pobliżu ust, przy emisji tzw. głosek wybuchowych „p” i „t”,
  - przy wymawianiu głosek wybuchowych emitowany jest z ust relatywnie duży, impulsowy strumień powietrza, który może spowodować wygenerowanie w mikrofonie dodatkowych szumów związanych z przepływem powietrza,
  - zjawisko to jest najczęściej eliminowane przez tzw. „pop filtry”,
    - zintegrowane z osłonami przeciwwietrznymi,
    - lub wykonane jako specjalne przestony.

12. Mikrofony

12.3. Problemy występujące przy stosowaniu mikrofonów

- Efekt „pop”
– filtr pop

12. Mikrofony

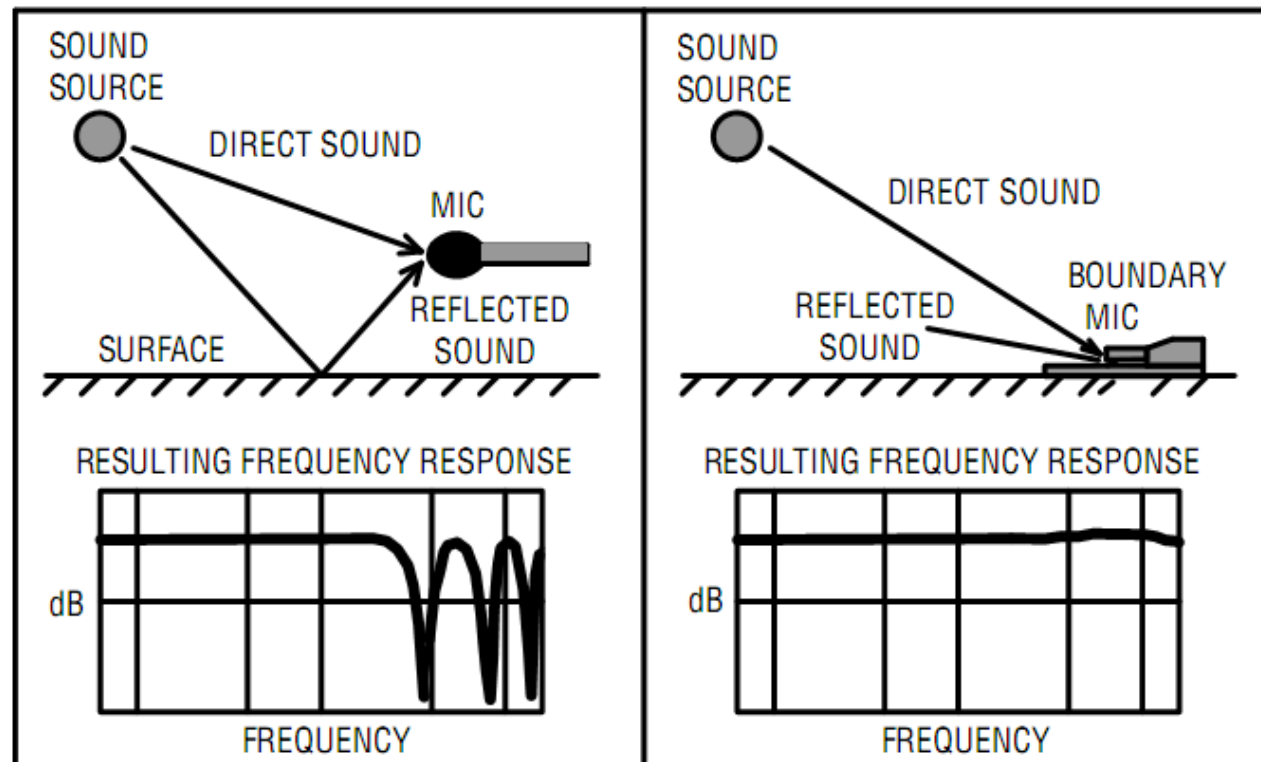
12.3. Problemy występujące przy stosowaniu mikrofonów

- Filtr grzebieniowy
  - występowanie - mikrofon umieszczony nad powierzchnią odbijającą,
  - dźwięk odbity dociera do mikrofonu z pewnym opóźnieniem i w związku z powstałymi przesunięciami fazowymi na charakterystyce częstotliwościowej pojawiają się nierównomierności,
  - szczególnie duże tłumienie występuje dla częstotliwości, dla których opóźnienie odpowiada przesunięciu fazy o 180° ,
  - problem ten często rozwiązuje się poprzez stosowanie specjalnych mikrofonów (*ang. boundary* -PZM lub PCC omówionych w dalszej części wykładu) umieszczonych na powierzchni odbijającej.

12. Mikrofony

12.3. Problemy występujące przy stosowaniu mikrofonów

- Filtr grzebieniowy
  - powstawanie i sposób minimalizacji efektu filtru grzebieniowego

12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- W zależności od zasady działania przetwornika najpopularniejsze mikrofony do zastosowań w systemach elektroakustycznych można podzielić na dwie grupy:
  - magnetoelektryczny (*ang. electrodynamic*),
    - zwyczajowa nazwa najpopularniejszej odmiany dynamiczny (*ang. dynamic*),
    - drgania membrany przenoszone są na cewkę poruszającą się w polu stałego magnesu,
  - elektrostatyczny (*ang. electrostatic*),
    - zwyczajowa nazwa pojemnościowy (*ang. condenser*),
    - zmiana pojemności płaskiego kondensatora powietrznego, którego jedna z elektrod (membrana) jest ruchoma.

12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- Mikrofony dynamiczne, cechy:
  - najczęściej stosowane,
  - niższa (od pojemnościowych) cena (prostsza konstrukcja),
  - możliwość pracy z sygnałami o bardzo dużych poziomach dźwięku,
  - duża odporność na warunki środowiska (temperatura, wilgotność),
  - duża odporność mechaniczna na uderzenia,
  - nie wymagają zasilania,
  - skuteczność: od dziesiątych części mV/Pa do około 3 mV/Pa.

12. Mikrofony

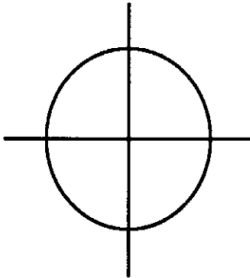
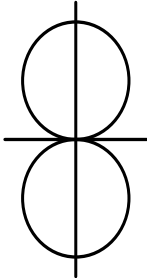
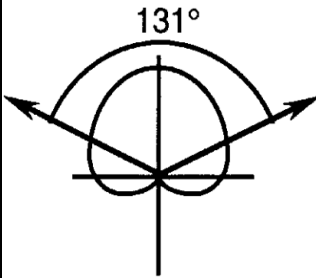
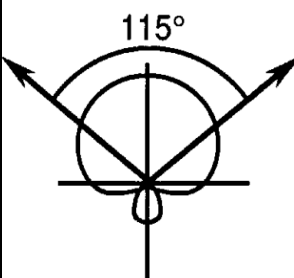
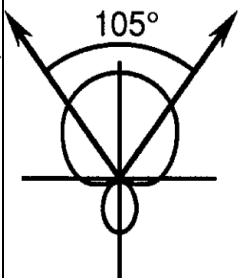
12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- Mikrofony pojemnościowe, cechy:
  - bardziej złożone konstrukcyjnie (droższe),
  - lepsza jakość - możliwość uzyskania bardzo wyrównanej charakterystyki częstotliwościowej w zakresie dużych częstotliwości,
  - możliwość znacznego zmniejszenia gabarytów bez znaczącego pogorszenia jakości,
  - skuteczności od 5 do 50 mV/Pa,
  - możliwość przełączania charakterystyk kierunkowości,
  - „klasyczne” mikrofony pojemnościowe wymagają stosowania napięcia polaryzującego okładki kondensatora,
  - współczesne mikrofony pojemnościowe - najczęściej tzw. mikrofony elektretowe tzn. posiadają tzw. „wbudowaną” polaryzację (materiał o specyficznych właściwościach),
  - wbudowany przedwzmacniacz znajdujący się w pobliżu przetwornika,
  - przedwzmacniacz jest układem aktywnym - wymaga zasilania.

12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- Kształty charakterystyk kierunkowości mikrofonów (ang. pickup pattern):
  - wyróżnia się trzy podstawowe:
    - wszechkierunkowe,
    - dwukierunkowe (ósemkowe),
    - jednokierunkowe (kardioidalne, superkardioidalne, hiperkardioidalne),

Charakterystyka kierunkowości	Wszechkierunkowa (dookólna)	Dwukierunkowa (ósemkowa)	Jednokierunkowa		
			Kardioidalna	Superkardioidalna	Hiperkardioidalna
Kształt charakterystyki					
Wskaźnik skuteczności przód/tył	0 dB	0 dB	25 dB (teoretycznie ∞)	12 dB	6 dB

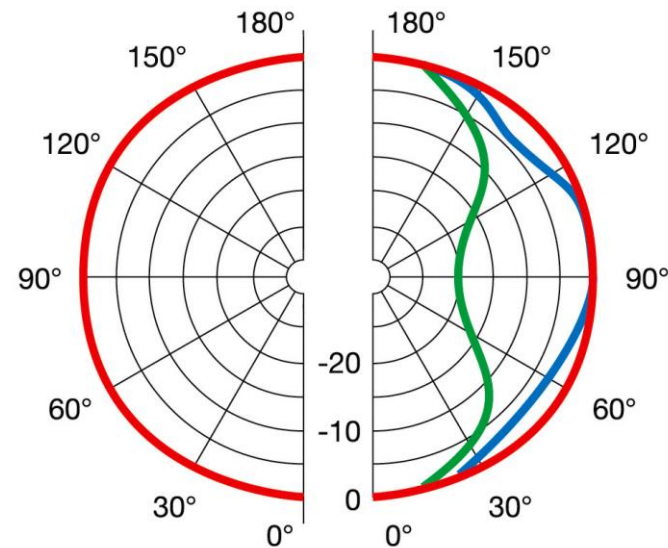

12. Mikrofony

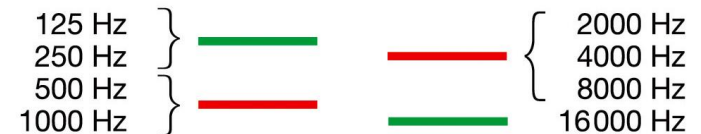
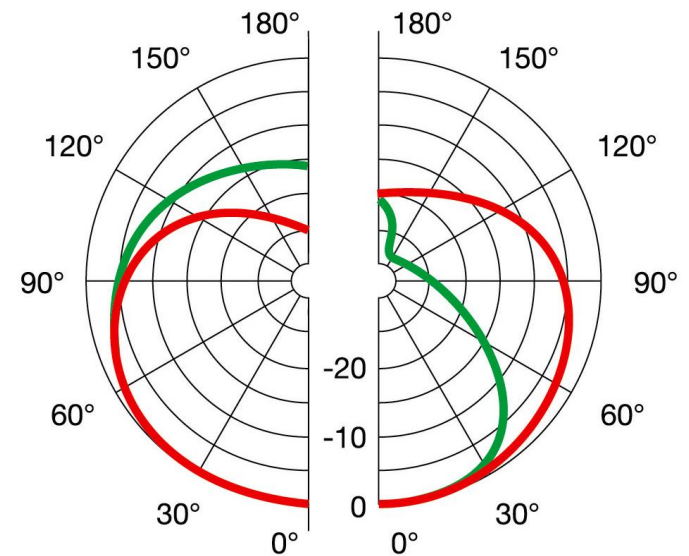
12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- Kształty charakterystyk kierunkowości mikrofonów
  - w znacznym stopniu zależą od częstotliwości,
  - charakterystyki kierunkowości mikrofonu studyjnego:

dla trybu wszechkierunkowego

dla trybu kardioidalnego

12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- W zależności od zastosowania i związanego z tym sposobu mocowania:
  - do trzymania (*ang. handheld*),
  - do montażu na statywie (*ang. stand-mounting*),
  - miniaturowe
    - „krawatowe” (*ang. lavalier*),
    - nagłowne (*ang. head-worn*),
    - uniwersalne,
  - do montowania na instrumentach,
  - do montażu na powierzchniach odbijających (*ang. boundary*) - PZM (Pressure Zone Microphone), PCC (Phase Coherent Cardioid),
  - stołowe (pulpity),
  - mikrofony do nagrań douszne,
  - mikrofony paraboliczne,
  - inne.
- Poniżej najczęściej stosowane w systemach elektroakustycznych.

12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- do trzymania (*ang. handheld*),
  - najpopularniejsze mikrofony w zastosowaniach scenicznych/koncertowych - głównie jako tzw. mikrofony wokalne,
  - konstrukcyjnie przystosowane do trzymania w dłoni,
  - w razie potrzeby można je zamocować w statywie do specjalnego uchwytu (*ang. microphone clamp* lub *stand adapter*),
  - konstruowane tak, aby były jak najbardziej odporne na wstrząsy i wibracje,
  - najczęściej posiadają:
    - zintegrowane osłony zabezpieczające przed szumami od wiatru i efektem „pop”,
    - dodatkową twardą siatkę zabezpieczającą,
    - zabezpieczenia antywibracyjne.

12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- do trzymania (*ang. handheld*),

12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- do trzymania (*ang. handheld*),
  - uchwyt mikrofonowy do statywu (*ang. microphone clamp lub stand adapter*)

12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- do montażu na statywie
  - najczęściej studyjne mikrofony nagraniowe,
  - możliwości mocowania na statywie:
    - bezpośrednio,
    - za pośrednictwem specjalnych uchwytów zabezpieczających przed wstrząsami (*ang. shock mount*)
  - konstrukcja statywów mikrofonowych:
    - w zależności od przeznaczenia bardzo zróżnicowana,
    - wysokość (od kilkudziesięciu cm do ponad 10 m).

12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- do montażu na statywie

12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- Mikrofony miniaturowe do przetwarzania głosu
  - średnica najmniejszych 1/10",
  - możliwość montowania:
    - krawatowe (lavalier)
      - przystosowane do noszenia na szyi,
      - do przypinania na elementy garderoby,
    - nagłowne,
    - uniwersalne (sposób montażu uzależniony od akcesoriów).

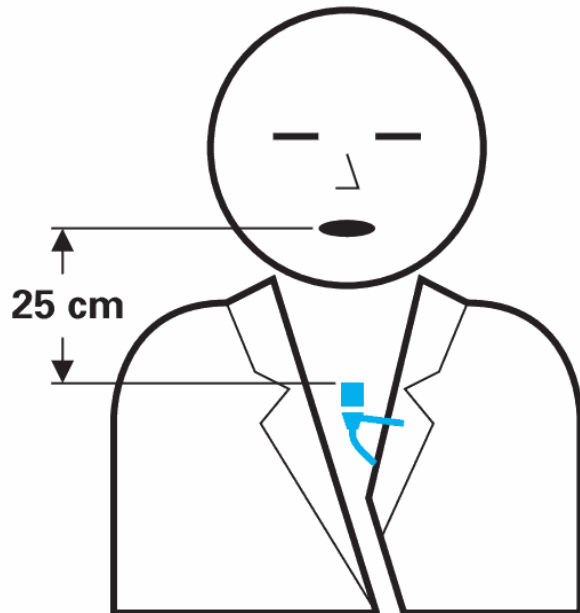

12. Mikrofony

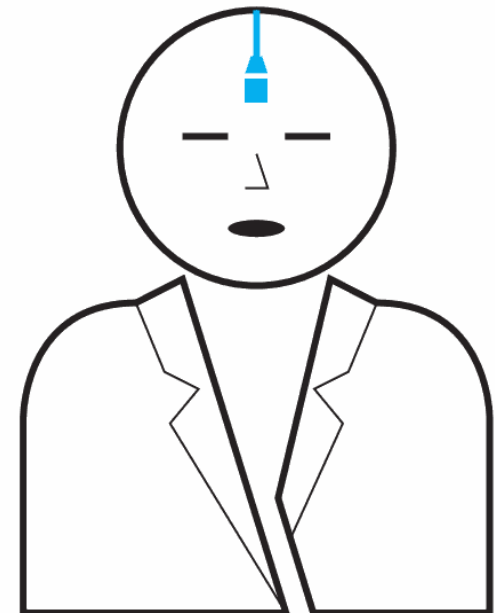
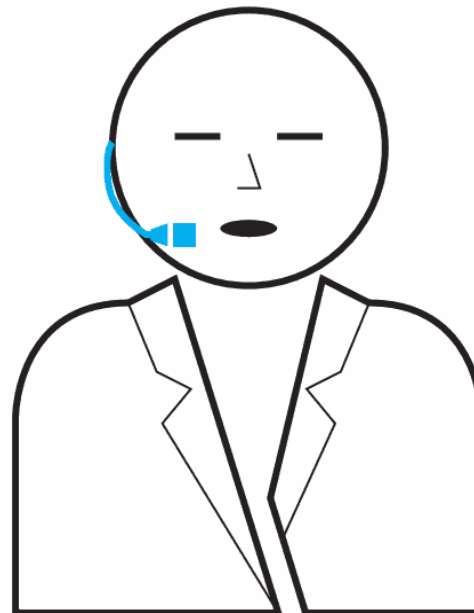
12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- Mikrofony miniaturowe do przetwarzania głosu – możliwość montowania:

krawatowe (lavalier)

nagłowne

12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- Mikrofony miniaturowe
– nagłowne,

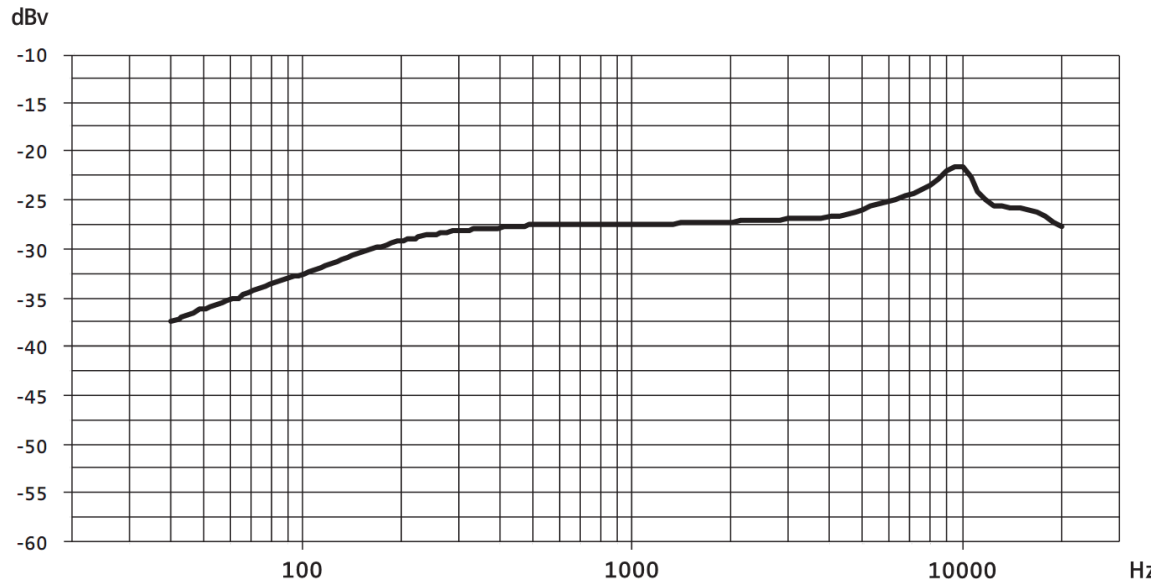
12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- Mikrofony miniaturowe

- Charakterystyki częstotliwościowe mikrofonów typowo krawatowych:

- uwypuklona charakterystyka częstotliwościowa w zakresie dużych częstotliwości,
- kompensacja pozaosiowego usytuowania źródła dźwięku,
- nie należy ich wykorzystywać do innych sposobów montażu.

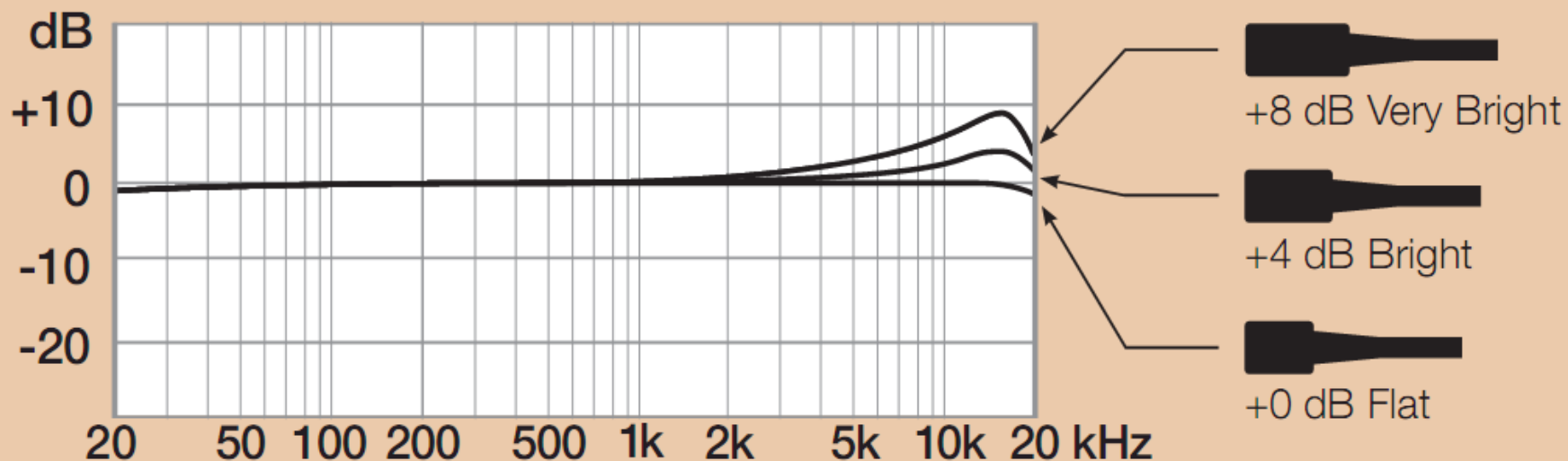
12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- Mikrofony miniaturowe

- Charakterystyki częstotliwościowe cd.:

- niektórzy producenci (np. Countryman) dostarczają do swoich mikrofonów różne wersje osłon ochronnych, które w zróżnicowany sposób wpływają na charakterystykę częstotliwościową.

12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- Mikrofony typowo nagłowne:
  - stosowane w sytuacjach gdzie istotne jest stabilne utrzymywanie mikrofonu w stosunku do ust,
  - najczęściej są to mikrofony jednokierunkowe,
  - projektowane dla określonego usytuowania w stosunku do ust,
  - w związku z powyższym zazwyczaj lepsza jakość dźwięku niż mikrofony krawatowe (np. lepsza separacja od otoczenia akustycznego),
  - w wielu zastosowaniach stanowią całość wraz ze słuchawkami (*ang. headset*)

12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- Mikrofony do montowania na instrumentach dzieli się na dwie grupy:
  - do przetwarzania dźwięków powietrznych,
  - do przetwarzania dźwięków materiałowych (*ang. contact pickup*).
- Do przetwarzania dźwięków powietrznych z instrumentów:
  - mikrofony miniaturowe,
  - najczęściej mikrofony pojemnościowe o bardzo dobrej jakości wyposażone w odpowiednie akcesoria umożliwiające ich montaż na różnego rodzaju instrumentach.

12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- Mikrofony do montowania na instrumentach

12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- Do przetwarzania dźwięków materiałowych
  - najczęściej specjalistyczne przetworniki piezoelektryczne, rzadziej dynamiczne,
  - konstrukcje bardzo zróżnicowane w zależności od instrumentu do którego są przeznaczone.

12. Mikrofony

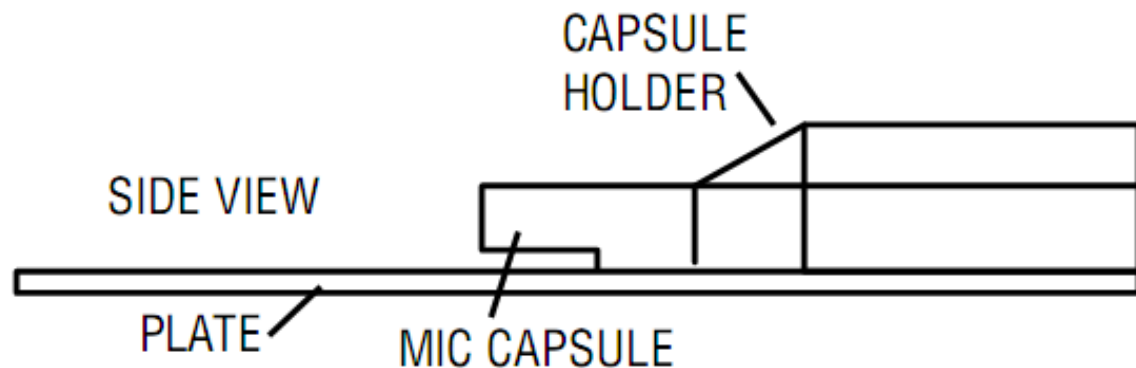
12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- Mikrofony do montażu na powierzchniach odbijających:
  - stosowane w sytuacjach, kiedy zauważalne jest zjawisko filtru grzebieniowego,
  - wyróżnia się dwie podstawowe grupy tych mikrofonów:
    - PZM,
    - PZC,

12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

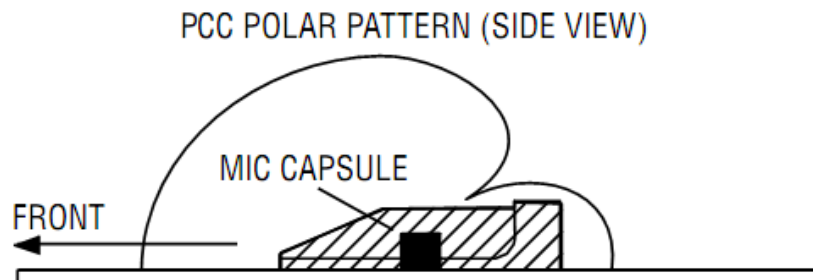
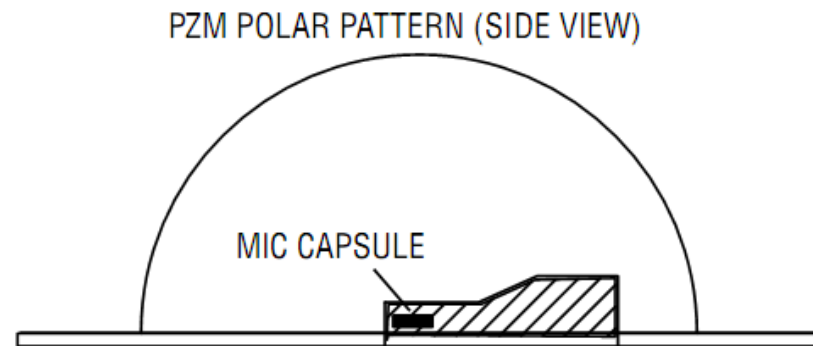
- mikrofony PZM - wykorzystują miniaturowe przetworniki pojemnościowe, których membrana usytuowana jest równoległe do powierzchni odbijającej, na której są montowane

12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- w rozwiązaniu tym opóźnienie między dźwiękiem bezpośrednim i odbitym jest tak małe, że praktycznie nie wprowadza przesunięć fazowych w użytecznym zakresie częstotliwości,
- mikrofony PCC różnią się nieco od mikrofonów PZM - między innymi wykorzystują przetwornik o charakterystyce superkardioidalnej.

12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- W zależności od liczby kanałów mikrofony można podzielić na:
  - jednokanałowe,
  - dwukanałowe (stereofoniczne),
  - wielokanałowe.
- Niektórzy producenci do celów tzw. stereofonicznych zdjęć mikrofonowych dostarczają odpowiednie zestawy mikrofonów monofonicznych, wraz z odpowiednimi akcesoriami

12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

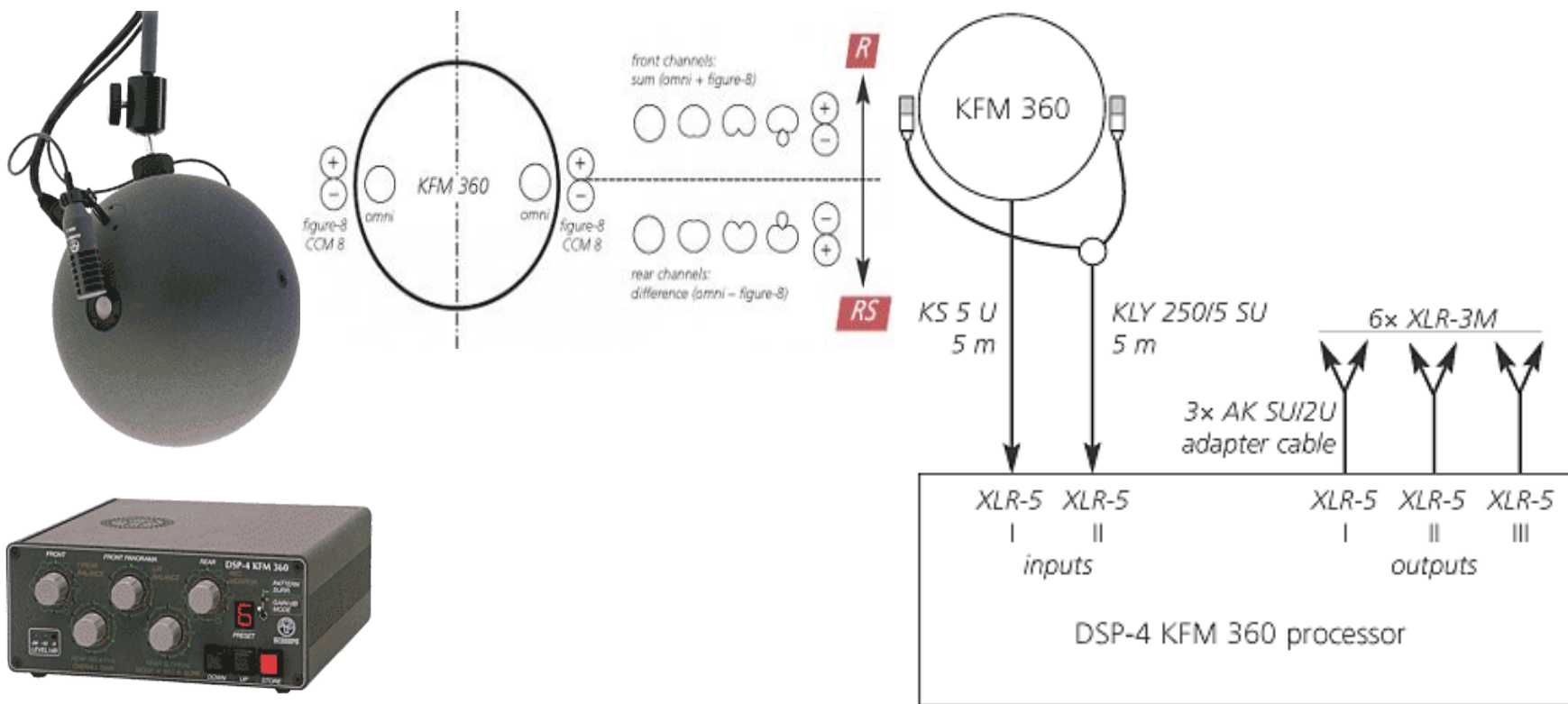
- Do zdjęć w technikach XY lub MS konstruuje się specjalne mikrofony stereofoniczne, które często umożliwiają pracę w obu tych technikach

12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- Systemy mikrofonowe umożliwiające bezpośrednie wykonywanie zdjęć mikrofonowych np. w systemie 5.1,
- współpracują z dedykowanymi procesorami.

12. Mikrofony

12.4. Klasyfikacja mikrofonów

- Przedwzmacniacze do mikrofonów pojemnościowych:
  - z tranzystorami J-FET,
  - z lampami elektronowymi:
    - głównie w mikrofonach studyjnych,
    - wymagają specjalnych układów zasilających.

12. Mikrofony

12.5. Zasilanie mikrofonów

- Zasilanie wymagane w:
  - mikrofonach mających wbudowane przedwzmacniacze,
  - i/lub wymagające polaryzacji,
  - (przede wszystkim mikrofony pojemnościowe),
- w praktyce stosowanych jest kilka sposobów zasilania mikrofonów opisanych między innymi w normie PN-EN 61938,
- najpowszechniej stosowany w profesjonalnych systemach elektroakustycznych sposób - tzw. „fantom” (*ang. phantom*),
- formalna nazwa w normie – mostkowy system zasilania.

12. Mikrofony

12.5. Zasilanie mikrofonów

- Większość przedwzmacniaczy w mikrofonach pojemnościowych może pracować z napięciami zasilającymi z zakresu od 9 do 52 V,
- typowe wartości napięcia określone w PN-EN 61938:

Napięcie zasilania U	12 V ± 1 V	24 V ± 4 V	48 V ± 4 V
Maksymalny prąd zasilania I	15 mA	10 mA	10 mA
R1 i R2 (wartości typowe)	680 Ω	1,2 kΩ	6,8 kΩ
Uwaga! Urządzenia zasilane poprzez rezystory 1,2 kΩ nie są kompatybilne z niektórymi typami mikrofonów o napięciu zasilania 12 V. Mikrofony takie wymagają rezystorów o wartości co najmniej 2,4 kΩ przy napięciu zasilania 24 V.			

- najpopularniejsza wartość stosowana w praktyce: 48 V,
- norma zaleca stosowanie systemu 24 V,
- na mikrofonach powinno się podawać wartość napięcia zasilającego poprzez dodanie odpowiedniej wartości do litery P (np. P48),
- w systemie zasilania mostkowego nie należy dołączać ani odłączać mikrofonów pojemnościowych przy włączonym zasilaniu,
- jeśli to możliwe nie należy też załączać zasilania mostkowego, gdy mikrofon ma własne zasilanie.

12. Mikrofony

12.5. Zasilanie mikrofonów

- Inne sposoby zasilania mikrofonów:
  - zasilanie mikrofonów elektretowych oddzielnym przewodem (napięcie zasilania 1,5 - 12 V),
  - system zasilania A-B:
    - zasilanie napięciem 12 V,
    - „+” do pinu 2,
    - „-” do pinu 3,
  - system zasilania DPP (*ang. digital phantom power*) stosowany do zasilania mikrofonów „cyfrowych” (z wbudowanym przetwornikiem A/C) – norma AES 42,
  - dedykowane zasilacze do mikrofonów lampowych,
  - zasilanie mikrofonów pomiarowych (różne warianty, np. 200 V lub ICP).

12. Mikrofony

12.6. Mikrofony bezprzewodowe

- Mikrofon bezprzewodowy - mikrofon współpracujący z odpowiednim systemem radiowym.
- Transmisja:
  - analogowa (najpopularniejsza),
  - cyfrowa:
    - mało popularne,
    - szereg zalet charakterystycznych dla systemów cyfrowych,
    - poza jakościowymi, np. możliwość szyfrowania sygnału.

12. Mikrofony

12.6. Mikrofony bezprzewodowe

- Transmisja radiowa możliwa w czterech pasmach:
  1. VHF low band - 25 – 50 MHz i 72 – 76 MHz,
  2. FM - 88 – 108 MHz,
  3. VHF high band - 150 – 216 MHz,
  4. UHF - 470 – 746 MHz i 902 – 952 MHz.
- VHF low band i FM - tylko w najtańszych rozwiązaniach,
- VHF high band – kilkanaście lat temu nawet w urządzeniach wyższej klasy,
- UHF - aktualnie wszystkie systemy renomowanych producentów.

12. Mikrofony

12.6. Mikrofony bezprzewodowe

1122

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA INFRASTRUKTURY¹⁾

z dnia 19 sierpnia 2011 r.

**zmieniające rozporządzenie w sprawie urządzeń radiowych nadawczych lub nadawczo-odbiorczych,
które mogą być używane bez pozwolenia radiowego**

12. Mikrofony

12.6. Mikrofony bezprzewodowe

„Aneks nr 10

Mikrofony bezprzewodowe i urządzenia wspomagające słuch

Poz.	Zakres częstotliwości	Maksymalna moc promieniowana lub maksymalne natężenie pola magnetycznego w odległości 10 m	Odstęp sąsiednio-kanałowy	Aktywność nadajnika	Uwagi
1.	29,7–47,0 MHz	10 mW e.r.p.	50 kHz	≤ 100%	Podzakres 40,66–40,70 MHz przeznaczony jest również dla urządzeń ISM. Urządzenia pracujące w tym podzakresie muszą zaakceptować szkodliwe zakłócenia, jakich mogą doznać podczas pracy urządzeń ISM. Zakres jest przeznaczony dla urządzeń z dostrajaniem zakresu pracy. Dotyczy urządzeń spełniających wymagania określone w normach przenoszących normę ETSI EN 300 422.
2.	863–865 MHz	10 mW e.r.p.	200 kHz	≤ 100%	W przypadku systemów analogowych maksymalna zajmowana szerokość pasma nie powinna przekraczać 300 kHz. Dotyczy urządzeń spełniających wymagania określone w normach przenoszących normy ETSI EN 300 422 i ETSI EN 301 357.

12. Mikrofony

12.6. Mikrofony bezprzewodowe

3.	174—216 MHz	10 mW e.r.p. lub 50 mW e.r.p.	200 kHz	≤ 100%	Zakres jest przeznaczony dla urządzeń z dostrajaniem zakresu pracy, wyłącznie do zastosowań profesjonalnych. Wartość 50 mW e.r.p. jest dopuszczalna wyłącznie dla mikrofonów przypinanych. Dotyczy urządzeń spełniających wymagania określone w normach przenoszących normę ETSI EN 300 422.
4.	470—862 MHz	10 mW e.r.p. lub 50 mW e.r.p.	200 kHz	≤ 100%	Zakres jest przeznaczony dla urządzeń z dostrajaniem zakresu pracy, wyłącznie do zastosowań profesjonalnych. Wartość 50 mW e.r.p. jest dopuszczalna wyłącznie dla mikrofonów przypinanych. Dotyczy urządzeń spełniających wymagania określone w normach przenoszących normę ETSI EN 300 422.
5.	1785—1795 MHz	20 mW e.i.r.p. lub 50 mW e.i.r.p.	[—]	≤ 100%	Zakres jest przeznaczony wyłącznie do zastosowań profesjonalnych. Wartość 50 mW e.r.p. jest dopuszczalna wyłącznie dla mikrofonów przypinanych. Dotyczy urządzeń spełniających wymagania określone w normach przenoszących normę ETSI EN 301 840.

12. Mikrofony

12.6. Mikrofony bezprzewodowe

6.	1795—1800 MHz	20 mW e.i.r.p. lub 50 mW e.i.r.p.	[—]	≤ 100%	Wartość 50 mW e.r.p. jest dopuszczalna wyłącznie dla mikrofonów przypinanych. Dotyczy urządzeń spełniających wymagania określone w normach przenoszących normę ETSI EN 301 840.
7.	169,400—169,475 MHz	10 mW e.r.p.	max 50 kHz	≤ 100%	Zakres jest przeznaczony bez wyjątku dla urządzeń wspomagających słuch. Dotyczy urządzeń spełniających wymagania określone w normach przenoszących normę ETSI EN 300 422.
8.	169,4875—169,5875 MHz	10 mW e.r.p.	max 50 kHz	≤ 100%	Zakres jest przeznaczony wyłącznie dla urządzeń wspomagających słuch. Dotyczy urządzeń spełniających wymagania określone w normach przenoszących normę ETSI EN 300 422.”

12. Mikrofony

12.6. Mikrofony bezprzewodowe

- Nadajniki - trzy podstawowe wersje:
  - do trzymania w dłoni (*ang. hand held*) - rys. a,
  - kieszonkowe (*ang. bodypack, belt pack, pocket*) - rys. b,
  - bezpośrednio nakładane na mikrofon (*ang. plug on*) - rys. c.

a)

b)

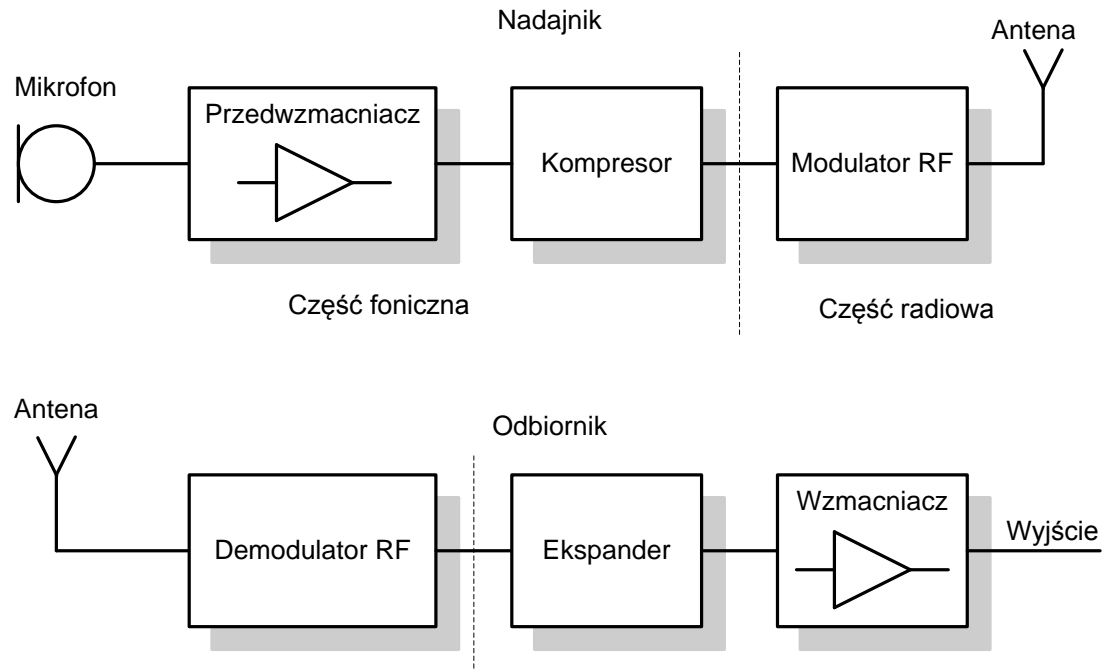
c)

12. Mikrofony

12.6. Mikrofony bezprzewodowe

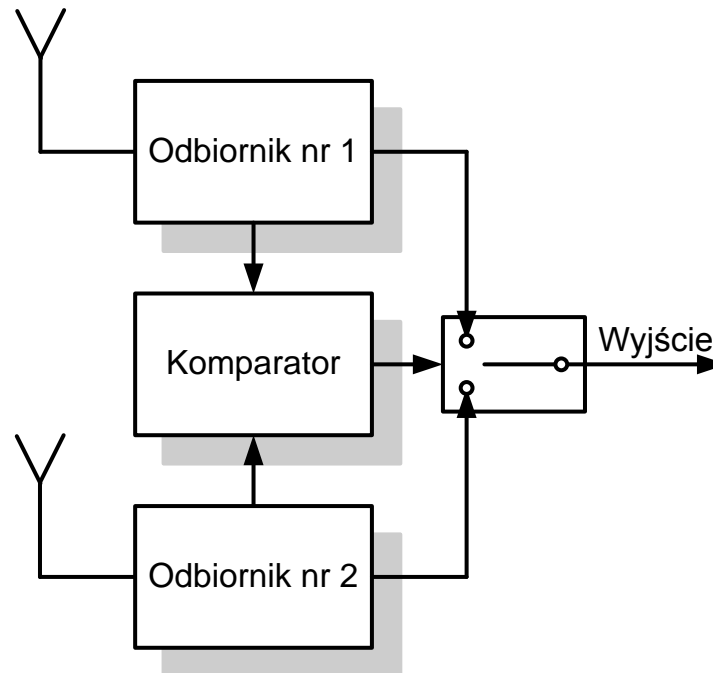
- Problemem transmisji radiowej - ograniczona dynamika kanału radiowego,
  - aby zapewnić dużą dynamikę – system komparatorowy:
    - po stronie nadawczej przed modulatorem RF wbudowany jest kompresor,
    - po stronie odbiorczej po demodulatorze kompatybilny z nim ekspander.
  - W systemach transmisji cyfrowej, stosowanie układu komparatorowego nie jest konieczne.

12. Mikrofony

12.6. Mikrofony bezprzewodowe

- Transmisja sygnału radiowego między nadajnikiem i odbiornikiem - problemy z odbiciami
  - w wyniku - zjawisko wygaszania się sygnału radiowego dla opóźnień odpowiadających przesunięciu fazy o 180° ,
  - rozwiązaniem problemu - tzw. systemy diversity.

12. Mikrofony

12.6. Mikrofony bezprzewodowe

Odbiornik diversity

12. Mikrofony

12.6. Mikrofony bezprzewodowe

- Anteny:
  - w prostych systemach - mocowane bezpośrednio na odbiornikach,
  - w przypadku stosowania dużej liczby kanałów bezprzewodowych i/lub w rozległych obiektach:
    - specjalne anteny rozmieszczone w obiekcie,
    - opcjonalne wzmocnienie RF,
    - rozdzielenie na poszczególne odbiorniki – za pomocą rozdzielacza(y) sygnału (*ang. splitters*).

12. Mikrofony

12.6. Mikrofony bezprzewodowe

Antena do systemu bezprzewodowego

Wzmacniacz antenowy

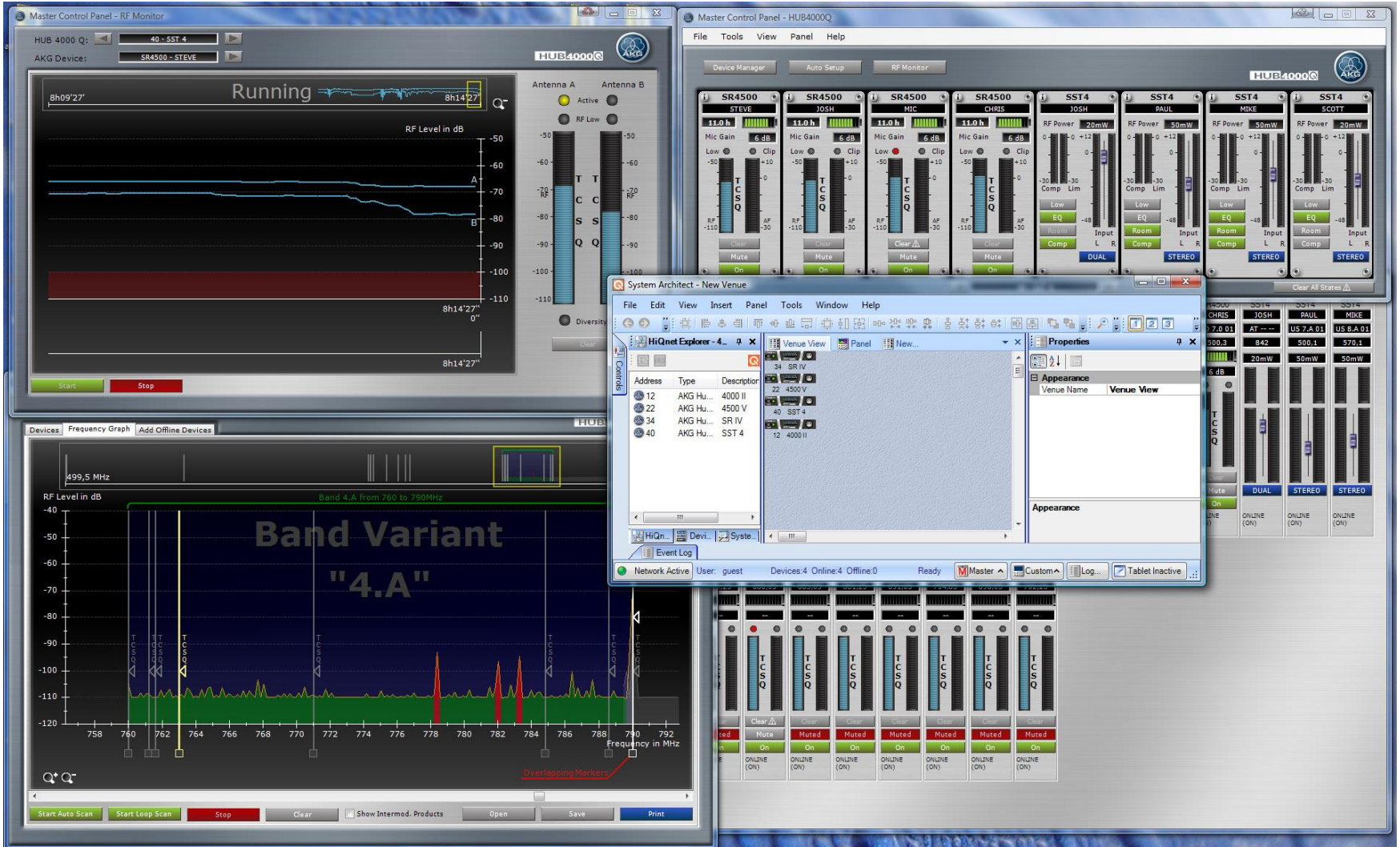
12. Mikrofony

12.6. Mikrofony bezprzewodowe

- Kryteria doboru systemu bezprzewodowego:
  - parametry elektroakustyczne,
  - rozwiązania techniczne i jego możliwości funkcjonalne, np.:
    - liczba możliwych do wyboru kanałów transmisyjnych, :
      - równoczesne korzystanie z wielu mikrofonów bezprzewodowych w obiekcie,
      - wybór kanału, w którym występuje stosunkowo mało zakłóceń w danym miejscu,
    - nadajnik - zasilanie bateryjne - przydatna funkcja - możliwość kontroli stanu jej naładowania po stronie odbiorczej,
    - możliwość współpracy z komputerem,
    - możliwość automatycznego skanowania częstotliwości.

12. Mikrofony

12.6. Mikrofony bezprzewodowe

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

- Specyfikowane parametry i zasady ich pomiarów dla wzmacniaczy - PN-EN 60268-3
- Większość parametrów wzmacniaczy - typowe
- Wyjątki - wzmacniacze mocy
- Miksery brak oddzielnej normy - praktycznie również PN-EN 60268-3

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

- Klasyfikacja - realizowane funkcje:
  - przedwzmacniacze,
  - wzmacniacze mocy,
  - wzmacniacze zintegrowane.
- Klasyfikacja - elementy wzmacniające:
  - elementy półprzewodnikowe,
  - lampy elektronowe,
  - układy hybrydowe.
- Elementy półprzewodnikowe:
  - tranzystory,
  - wzmacniacze operacyjne,
  - specjalizowane układy scalone.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.1. Przedwzmacniacze

- Przedwzmacniacze - realizowane funkcje:
  - wzmocnienie napięciowe,
  - dopasowanie impedancji,
  - korekcja charakterystyki częstotliwościowej.
- Przykład wzmacniacza napięciowego - wzmacniacz mikrofonowy - wzmocnienie regulowane w zakresie 20-60 dB.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.1. Przedwzmacniacze

Lampowy,
czterokanałowy
przedwzmacniacz
mikrofonowy

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.1. Przedwzmacniacze

- Przykład przedwzmacniacza realizującego funkcję przetwornika impedancji - przedwzmacniacz wbudowany w mikrofon pojemnościowy.
- Bardzo duża impedancja wejściowa ($G\Omega$)
- Impedancja wyjściowa 50 – 200 Ω
- Umieszczany bardzo blisko przetwornika (najczęściej w tej samej obudowie).

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

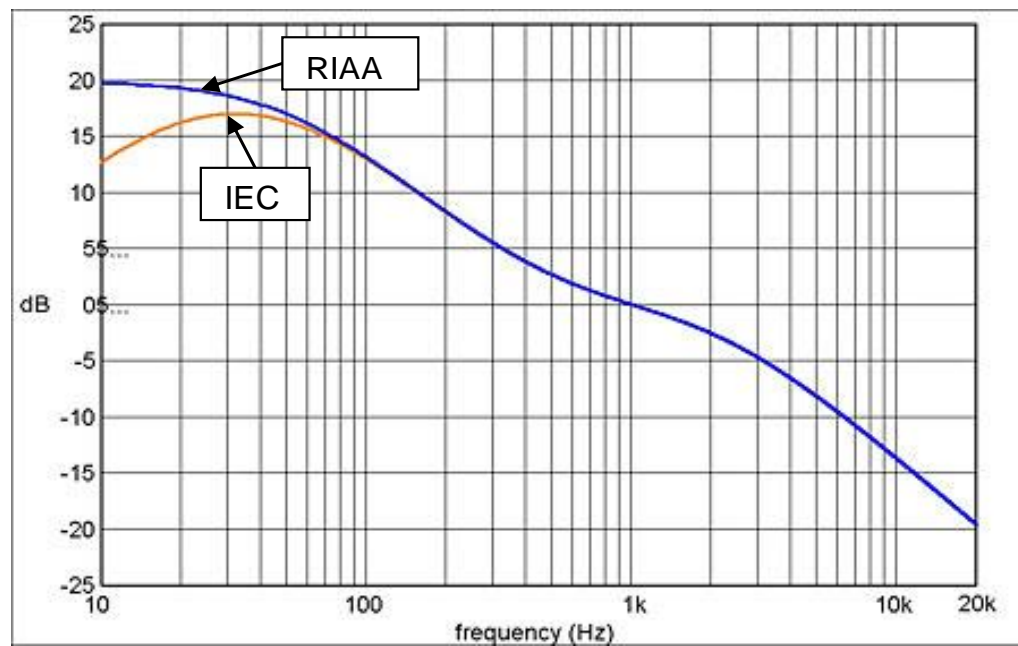
13.1. Przedwzmacniacze

- Przykład przedwzmacniacza korekcyjnego - przedwzmacniacz do wkładek gramofonowych MM i MC.
- Nieliniowa charakterystyka częstotliwościowa:
  - przetworniki prędkościowe - siła elektromotoryczna proporcjonalna do częstotliwości,
  - charakterystyka częstotliwościowa modyfikowana w procesie tworzenia płyty.
- Uzyskanie wyrównanej charakterystyki częstotliwościowej - zastosowanie układu o charakterystyce odwrotnej.
- Charakterystyka znormalizowana:
  - RIAA,
  - IEC 60098 (RIAA + 7950 μ s $\cong$ 20 Hz 6 dB / oktawę).

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.1. Przedwzmacniacze

Rys. 1. Charakterystyki korekcyjne wg. RIAA i IEC 60098.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

- Funkcja elektroakustycznego wzmacniacza mocy - zapewnienie odpowiedniej mocy sygnału na wyjściu.
- Obciążenie - urządzenie głośnikowe.
- Wzmacniacze - typowy układ elektroniczny – projektowanie kursy związane z układami elektronicznymi.
- Ogólny podział ze względu na zasadę działania:
  - liniowe,
  - impulsowe (*ang. switching*).

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

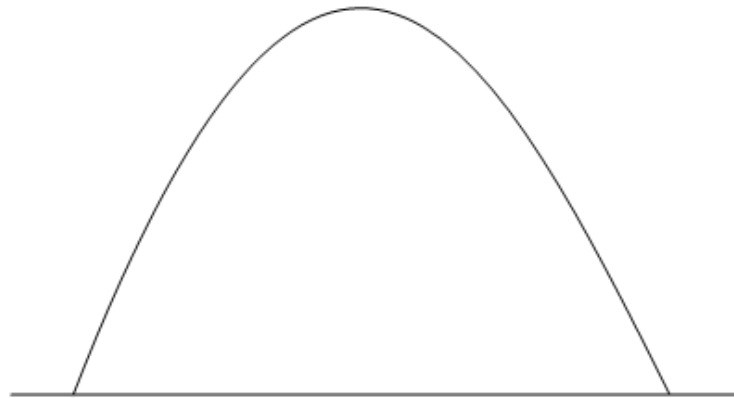
- Wzmacniacze liniowe - stopień końcowy oddaje na wyjście energię sygnału zasilającego proporcjonalnie do amplitudy sygnału wejściowego.
- Wzmacniacze impulsowe:
  - modulacja szerokości impulsów (PWM – ang. Pulse Width Modulation),
  - sygnał wejściowy moduluje ciąg impulsów prostokątnych wytwarzanych w stopniu końcowym,
  - impulsy po procesie filtracji dolnoprzepustowej doprowadzane są do urządzenia głośnikowego.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

- modulacja szerokości impulsów (PWM – ang. Pulse Width Modulation),

**Analog
Signal**

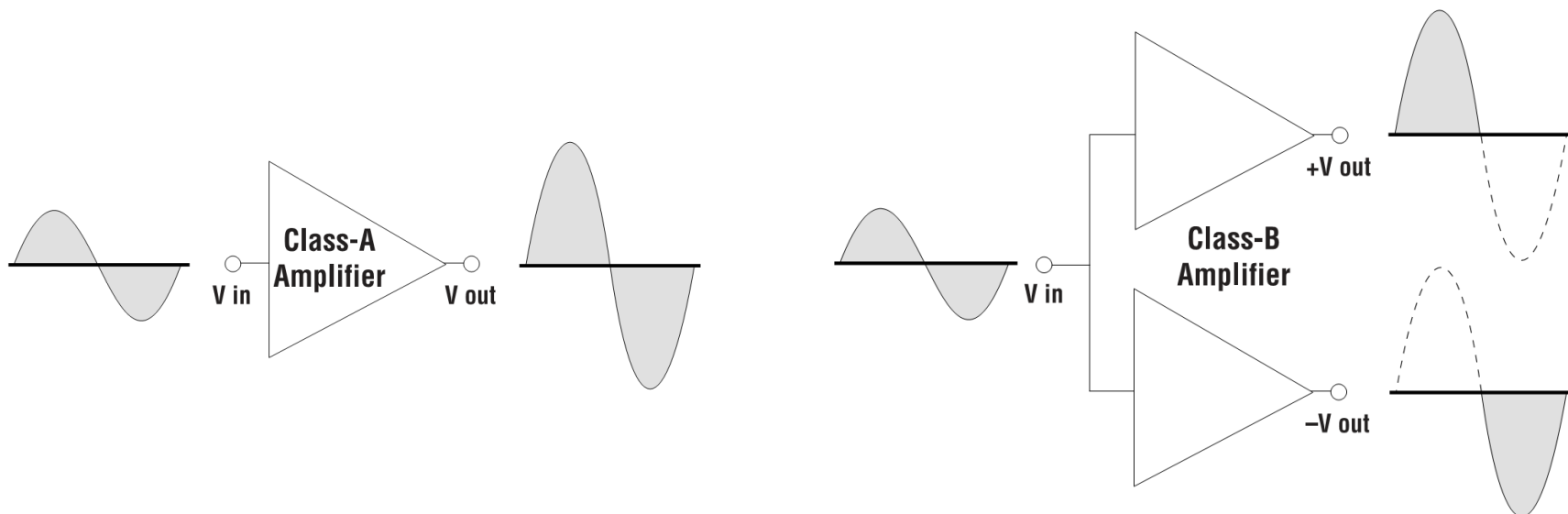
**PWM
Sample**

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

- Liniowe wzmacniacze elektroakustyczne dwie podstawowe klasy:
  - A – pojedynczy stopień - 360° ,
  - B - pojedynczy stopień - 180° - konieczne stosowanie konstrukcji w układzie przeciwsobnym.
- Wzmacniacze impulsowe – klasa D.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

- Klasa pracy wpływ na:
  - zniekształcenia nieliniowe,
  - sprawność.
- Klasa A:
  - sprawność do 50 %,
  - bardzo małe zniekształcenia nieliniowe.
- Klasa B:
  - sprawność do 78,5 %,
  - zniekształcenia skrośne,
  - w praktyce nie stosowana.
- Klasa AB modyfikacja klasy B:
  - sprawność jak klasa B,
  - zniekształcenia nieliniowe zbliżone do klasy A.
- Klasa D:
  - sprawność blisko 100 %,
  - zniekształcenia nieliniowe wraz z rozwojem technologii coraz mniejsze.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

- Powyżej sprawności teoretyczne,
- W praktyce znacznie mniejsze:
  - sprawność układów zasilających,
  - praca z sygnałami o dużym współczynniku szczytu,
  - przy pracy z mocami rzędu $1/8$ mocy znamionowej:
    - AB - 20 %,
    - D - 60 %.
- Inne oznaczenia klas (G, H, I) - dotyczą głównie szczegółów konstrukcyjnych,
  - np. w klasie H przełączane są wartości napięcia zasilającego w zależności od poziomu sygnału wejściowego.
- Możliwe jest tworzenie konstrukcji hybrydowych,
  - np. EEEngine firmy Yamaha - łączące klasę AB i D.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

- Zastosowania:
  - klasa A głównie w urządzeniach o małych mocach wyjściowych i bardzo wysokiej jakości,
  - typowe wzmacniacze profesjonalne o dużych mocach:
    - klasa AB,
    - dynamiczny rozwój wzmacniaczy w klasie D.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

- Klasyfikacja w zależności od sposobu obciążania:
  - niskoimpedancyjne,
  - stałonapięciowe.
- Wzmacniacze niskoimpedancyjne:
  - obciążane typowymi impedancjami urządzeń głośnikowych - 2, 4, 8, 16 Ω ,
  - szczególnie istotna minimalna wartość impedancji obciążenia,
    - możliwość uszkodzenia wzmacniacza,
  - dołączanie impedancji większych - mniejsza moc.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

- Wzmacniacze stałonapięciowe
  - moc znamionowa uzyskiwana przy ustalonych w danej części świata wartościach napięcia wyjściowego:
    - w Polsce: 100 V,
    - np. w USA: 70 V.
  - przeznaczone do współpracy z urządzeniami głośnikowymi z transformatorem na wejściu,
  - przekładnia transformatora 100 V : U_{wy} , $P_{wy} = U_{wy}^2 / R$,
  - zastosowanie:
    - przesyłanie sygnału na duże odległości - przesyłanie sygnału o większym napięciu mniejsze straty mocy na kablach,
    - równoległe dołączanie urządzeń głośnikowych do wyjścia wzmacniacza (suma mocy urządzeń głośnikowych dołączonych do wyjścia wzmacniacza nie może przekraczać jego mocy znamionowej),
    - systemy rozgłoszeniowe.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

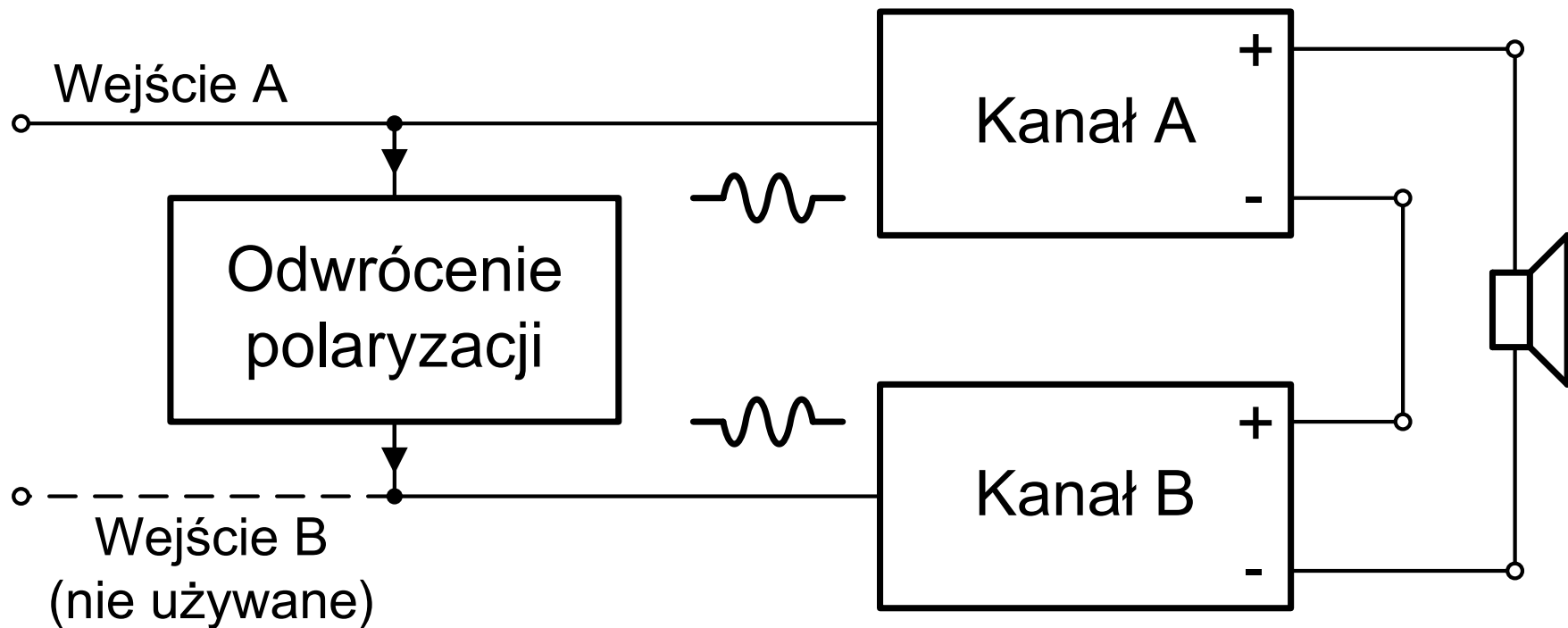
13.2. Wzmacniacze mocy

- W zależności od liczby kanałów wzmacniacze mocy można podzielić na:
  - jednokanałowe (monofoniczne),
  - dwukanałowe,
  - wielokanałowe.
- Wzmacniacze dwukanałowe
  - w jednej obudowie posiadają dwie końcówki mocy,
  - najczęściej moce znamionowe obu takie same,
  - końcówki o różnych mocach w jednej obudowie,
    - do zasilania urządzeń głośnikowych z aktywnymi zwrotnicami głośnikowymi,
    - różne zakresy częstotliwości wymagają zróżnicowanych mocy zasilających.
- Tryb mostkowy (*ang. bridge*),
  - profesjonalne wzmacniacze niskoimpedancyjne,
  - wykorzystanie dwóch końcówek do oddawania mocy na jedno wyjście,
  - dwukrotnie większa moc znamionowa na dwukrotnie większej impedancji obciążenia,
  - np. wzmacniacz o mocy znamionowej $2 \times 400 \text{ W @ } 4 \Omega \rightarrow 800 \text{ W @ } 8 \Omega$.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

- Układ mostkowy dwukanałowego wzmacniacza mocy

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

- Parametry

- moc wyjściowa ograniczona zniekształceniami

- moc, którą wzmacniacz może oddać do obciążenia o określonej impedancji nie przekraczając określonej wartości THD,
    - dla wzmacniaczy niskoimpedancyjnych wartość podawana dla wartości impedancji obciążenia, z którymi urządzenie może pracować,
      - najczęściej 4 i 8 Ω ,
      - dla urządzeń profesjonalnych i samochodowych dodatkowo 2 Ω .
    - parametr wyznaczany za pomocą sygnału sinusoidalnego - współczynnik szczytu 3 dB,
    - dla sygnałów o większym współczynniku szczytu wartości mocy wyjściowej są mniejsze,
    - większość typowych parametrów wyznacza się w tzw. warunkach normalnych (- 10 dB w stosunku do znamionowych).

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

- Krótkotrwała i długotrwała maksymalna moc wyjściowa
  - moce maksymalne, które wzmacniacz może oddać na znamionowej rezystancji obciążenia bez względu na nieliniowości,
  - moc krótkotrwałą określa się dla czasu 1 s od podania sygnału, którym są jednosekundowe impulsy tonalne lub szumowe,
  - moc długotrwałą określa się po jednej minucie od podania sygnału, którym jest sygnał szumowy o widmie symulującym normalny program dźwiękowy.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

- Damping factor
  - stosunek znamionowej impedancji obciążenia do impedancji wyjściowej wzmacniacza mocy,
  - wartość uzależniona od częstotliwości,
  - szczególnie istotna w zakresie małych częstotliwości 10 – 400 Hz,
  - wartości wynoszą od kilkudziesięciu do kilku tysięcy,
  - od wartości damping factor zależy zachowanie membrany głośnika,
  - membrana po pobudzeniu krótkim impulsem, w przypadku gdyby nie była obciążona małą rezystancją wyjściową wzmacniacza mogłaby wykonywać oscylacje, a tym samym generować niepożądany sygnał,
  - im większa wartość damping factor tym drgania membrany są lepiej kontrolowane.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

- Wzmacniacze mocy:
  - niezależne urządzenia,
  - element innych urządzeń np. aktywnych urządzeń głośnikowych.
- Zróżnicowane możliwości funkcjonalne uzależnione między innymi od przeznaczenia wzmacniacza
  - instalacje stałe,
  - systemy mobilne,
  - kinowe,
  - studyjne.
- Przeznaczenie wzmacniacza często wpływa też na jego parametry elektryczne.
  - np. wzmacniacze DSO - zawężone pasmo przenoszenia.
- Wzmacniacze przeznaczone do instalacji mobilnych (live)
  - przystosowane do trudniejszych warunków środowiska pracy,
  - np. odpowiednie filtry na układach wentylacyjnych.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

- Wzmacniacze profesjonalne
  - często duże moce wyjściowe (do kilku kW),
  - wymagają odpowiedniego chłodzenia,
  - we wzmacniaczach o dużych mocach - chłodzenie aktywne (z wykorzystaniem wentylatorów),
  - we wzmacniaczach o mniejszych mocach zdarzają się konstrukcje z chłodzeniem pasywnym (tylko radiator),
    - w przypadku kiedy wzmacniacze mają generować jak najmniejszy poziom hałasu,
  - w dużych systemach zazwyczaj instalowane w wydzielonych pomieszczeniach.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

- Typowe funkcje nawet najprostszych wzmacniaczy mocy to:
  - włącznik zasilania,
  - regulacja wzmocnienia (niezależny regulator dla każdego kanału),
  - wskaźnik wysterowania – najczęściej bardzo prosty np. dwie diody: „Signal” i „Clip”.
- Współczesne końcówki mocy wyższej klasy:
  - cyfrowe wejścia foniczne,
  - wbudowane moduły DSP,
  - możliwość zarządzania urządzeniem z poziomu komputera.

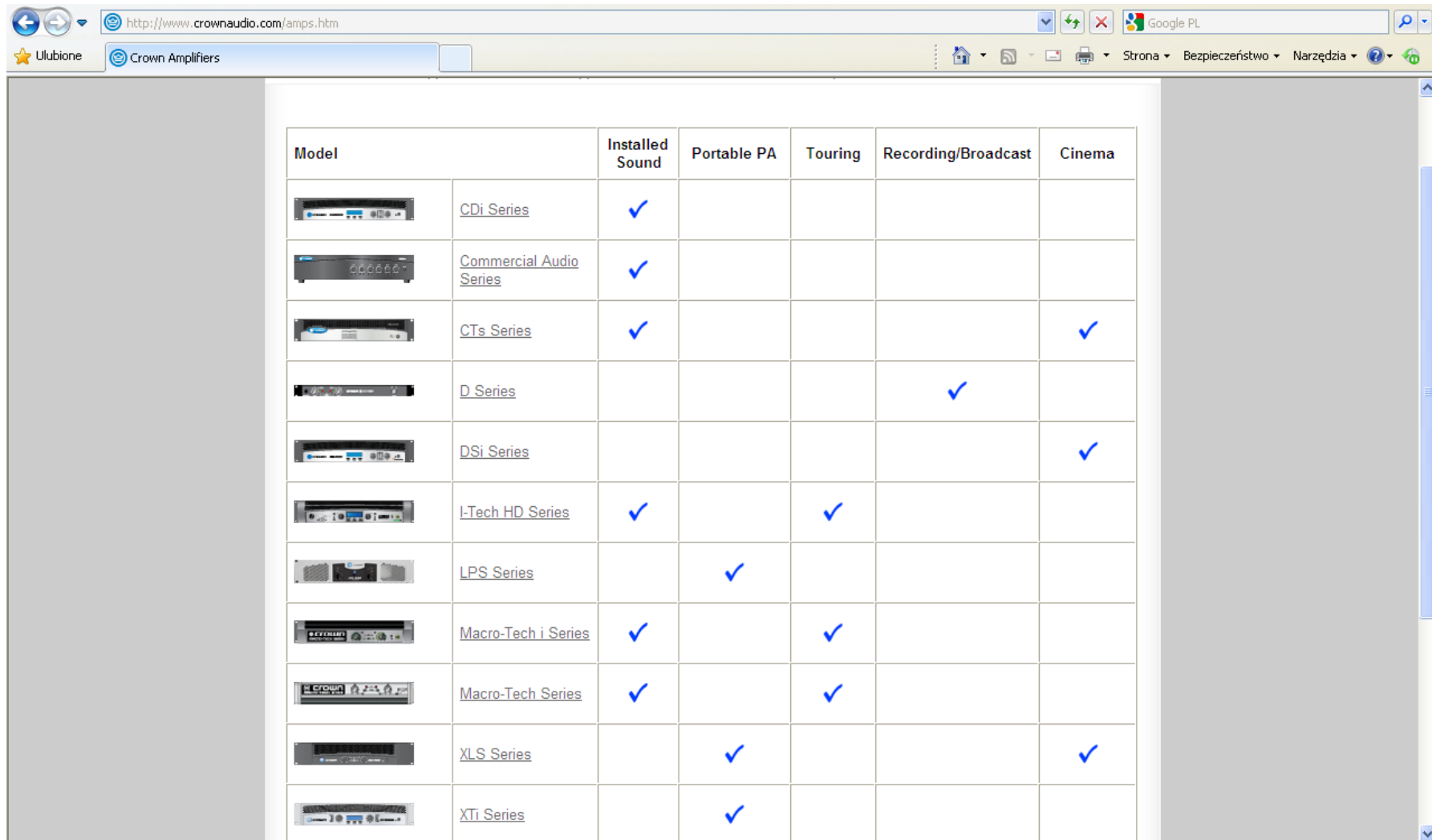
13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

- Wzmacniacz słuchawkowy - szczególny przypadek wzmacniacza mocy
  - przeznaczone są do współpracy ze słuchawkami,
  - mogą stanowić niezależne urządzenia,
  - znacznie częściej - element innego urządzenia,
  - mała moc wyjściowa (do 1 W),
  - często trzeba ją uzyskać w słuchawkach o dużej impedancji np. 600 Ω - stosunkowo duże napięcia na wyjściu urządzenia.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

Model	Installed Sound	Portable PA	Touring	Recording/Broadcast	Cinema
 CDi Series	✓				
 Commercial Audio Series	✓				
 CTs Series	✓				✓
 D Series				✓	
 DSi Series					✓
 I-Tech HD Series	✓		✓		
 LPS Series		✓			
 Macro-Tech i Series	✓		✓		
 Macro-Tech Series	✓		✓		
 XLS Series		✓			✓
 XTi Series		✓			

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

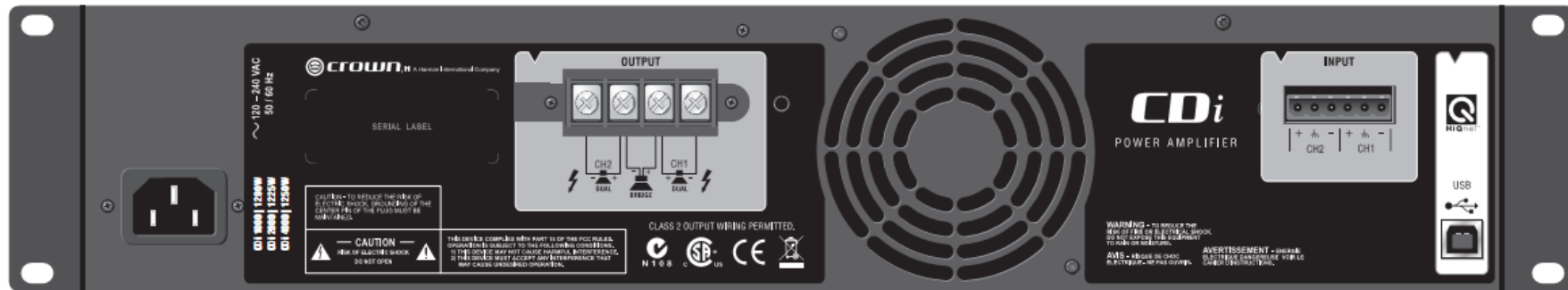
- Wzmacniacz do instalacji stałych

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

- Wzmacniacz do instalacji stałych cd.

Specifications

Output Power: See power charts below.

Voltage Gain at 1kHz:

CDi 1000: 30.5 dB

CDi 2000: 32.9 dB

CDi 4000: 34.2 dB

CDi 6000: 37.1 dB

Frequency Response: +0/-1 dB from 20 Hz to 20 kHz at 1 watt into 4 ohms.

CDi 2000

	1 kHz Power
2 ohm Dual (per channel)	1,000W*
4 ohm Dual (per channel)	800W
8 ohm Dual (per channel)	475W
4 ohm Bridge-Mono	2,000W*
70V Dual (per channel)	800W
100V** Dual (per channel)	800W
140V Bridge-Mono	1,600W

**100Vp

With 0.5% THD.

*With 1% THD.

Signal to Noise Ratio (below rated 8-ohm power at 1 kHz): CDi 1K, 2K, 4K: 100 dB (A weighted). CDi 6K: 103 dB (A weighted).

Damping Factor: Better than 500 from 20 Hz to 400 Hz.

Crosstalk: > 70 dB below rated power, 20 Hz to 1 kHz, A-weighted.

Input Stage: Input is electronically balanced and employs precision 1% resistors.

Input Impedance (nominal): 20 k ohms, balanced; 10 k ohms, unbalanced.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

- Wzmacniacz do instalacji mobilnych i stałych

	*1 kHz Power	**20 Hz-20 kHz Power
2 ohm Dual (per ch.)	2,500W	2,155W
4 ohm Dual (per ch.)	2,000W	1,775W
8 ohm Dual (per ch.)	1,300W	1,090W
4 ohm Bridge-Mono	5,000W	
8 ohm Bridge-Mono	4,000W	3,670W

*1 kHz Power: refers to maximum average power in watts at 1 kHz with 0.1% THD.

**20 Hz-20 kHz Power: refers to maximum average power in watts from 20 Hz to 20 kHz with 0.1% THD.

Performance

Frequency Response: ± 0.1 dB from 20 Hz to 20 kHz at 1 watt.

Phase Response: ± 10 degrees from 10 Hz to 20 kHz at 1 watt.

Signal-to-Noise Ratio: > 105 dB A-weighted or 100 dB unweighted below rated power, 20 Hz - 20 kHz.

Total Harmonic Distortion (THD):

MA-3600VZ: At full bandwidth power, $< 0.05\%$

Intermodulation Distortion (IMD): (60 Hz and 7 kHz at 4:1)

MA-3600VZ: Less than 0.05% from 368 milliwatts to full bandwidth power.

MA-5002VZ: Less than 0.05% from rated power to 35 dB below rated power at 8 ohms.

Damping Factor: $> 1,000$ from 10 Hz to 400 Hz.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

- Wzmacniacz do studiów nagraniowych

Specifications

The following apply to units in dual mode with both channels driven into 8 ohm loads and an input sensitivity of 26 dB gain unless otherwise specified.

Performance

Frequency Response: ± 0.1 dB from 20 Hz to 20 kHz at 1 watt.

Phase Response: +10 to -15 degrees from 20 Hz to 20 kHz at 1 watt.

Signal-to-Noise: 106 dB from 20 Hz to 20 kHz at full bandwidth FTC power.

Total Harmonic Distortion (THD): Less than 0.001% at full bandwidth FTC power from 20 Hz to 400 Hz increasing linearly to 0.05% at 20 kHz.

Intermodulation Distortion (IMD): (60 Hz and 7 kHz 4:1) Less than 0.01% from 0.25 watts to full bandwidth FTC power, and less than 0.05% from 0.01 to 0.25 watts.

Crosstalk: Greater than 100 dB below full bandwidth FTC power from 100 Hz to 1 kHz decreasing linearly to 80 dB at 20 kHz.

Damping Factor: Greater than 400 from DC to 400 Hz.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

- Wzmacniacz do systemów kinowych

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

- Wzmacniacz mocy powszechnego użytku

GUARANTEED SPECIFICATIONS

[Guaranteed specifications are measured according to EIA standard RS-490.]

- **Continuous Average Output Power (20–20,000 Hz)**
    - Stereo operation (both channels driven)
      - 480 watts per channel into 1 ohm (*)
      - 240 watts per channel into 2 ohms
      - 120 watts per channel into 4 ohms
      - 60 watts per channel into 8 ohms
    - Monophonic operation (bridged connection)
      - 960 watts into 2 ohms (*)
      - 480 watts into 4 ohms
      - 240 watts into 8 ohms

Note: Load ratings marked (*) apply only to operation with music signals.
  - **Total Harmonic Distortion**
    - Stereo operation (both channels driven)
      - 0.07% with 2 ohm load
      - 0.05% with 4 to 16 ohm load
    - Monophonic operation (bridged connection)
      - 0.03%, with 4 to 16 ohm load
  - **Intermodulation Distortion** 0.01%
  - **Frequency Response**
    - At rated output: 20 - 20,000 Hz +0, -0.2 dB
    - At 1 watt output: 0.5 - 160,000 Hz +0, -3.0 dB
  - **Gain** 28.0 dB (with GAIN selector at MAX)
(Stereo and monophonic operation)
  - **Gain Selection** MAX, -3 dB, -6 dB, -12 dB
  - **Output Load impedance**
    - Stereo operation: 2 to 16 ohms
    - Monophonic operation: 4 to 16 ohms
- [With music signals only, 1-ohm loads are permissible for stereo operation and 2-ohm loads for monophonic operation.]
- **Damping Factor** 400

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze mocy

- Lampowy wzmacniacz mocy powszechnego użytku

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.3. Wzmacniacze zintegrowane

- Przedwzmacniacz i wzmacniacz mocy we wspólnej obudowie
- Urządzenia z rynku powszechnego użytku
  - prosty układ komutacji, (przełącznik wejść / wyjść)
  - wejścia dedykowane do danego rodzaju źródeł,
    - dopasowanie wzmocnienia, impedancji wejściowej i/lub korekcji charakterystyki częstotliwościowej
  - często wbudowane układy regulacji barwy,
  - zrównoważenie kanałów (balans),
  - uproszczenie toru sygnałowego (source direct).

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.3. Wzmacniacze zintegrowane

- Wzmacniacze zintegrowane - rynek profesjonalny
  - stosowane głównie w małych systemach nagłaśniania,
  - najczęściej konstrukcje bardziej rozbudowane w stosunku do urządzeń powszechnego użytku,
    - wejścia mikrofonowe,
    - mikser (zamiast przełączania),
    - wskaźniki wysterowania,
    - bardziej zaawansowane układy korekcji charakterystyki częstotliwościowej,
    - niejednokrotnie proste procesory dynamiki.
- Dobór wzmacniacza
  - przeglądu rynku,
  - często konstrukcje wąsko specjalizowane.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze zintegrowane

- Profesjonalny wzmacniacz strefowy

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze zintegrowane

- Zintegrowany wzmacniacz powszechnego użytku

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.2. Wzmacniacze zintegrowane

- Zintegrowany wzmacniacz powszechnego użytku

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.4. Miksery i konsole foniczne

- **Definicje zgodnie z PN-IEC 574-2:**
  - mikser foniczny – urządzenie przeznaczone do sumowania w regulowanym stosunku dwóch lub kilku sygnałów fonicznych,
  - konsola foniczna – zestaw, w którym jest wbudowany mikser foniczny oraz inne urządzenia pomocnicze przeznaczone do miksowania i obróbki sygnałów fonicznych.
- **Potocznie:**
  - miksery - proste urządzenia o małej liczbie kanałów,
  - konsola - większe modele.
- **W zależności od sposobu miksowania sygnału:**
  - analogowe,
  - cyfrowe.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.4. Miksery i konsole foniczne

- Znaczący element - szereg manipulatorów
- W mikserze wyróżnia się dwie zasadnicze warstwy:
  - sygnałową,
  - manipulacyjną.
- Warstwa manipulacyjna możliwość wykorzystywania regulatorów sterowanych cyfrowo
  - sceny,
  - VCA (voltage controlled amplifier).
- Rozdzielenie warstw - duże konsole foniczne.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.4. Miksery i konsole foniczne

- Warstwa manipulacyjna – dwa obszary:

wejściowy,

master).

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

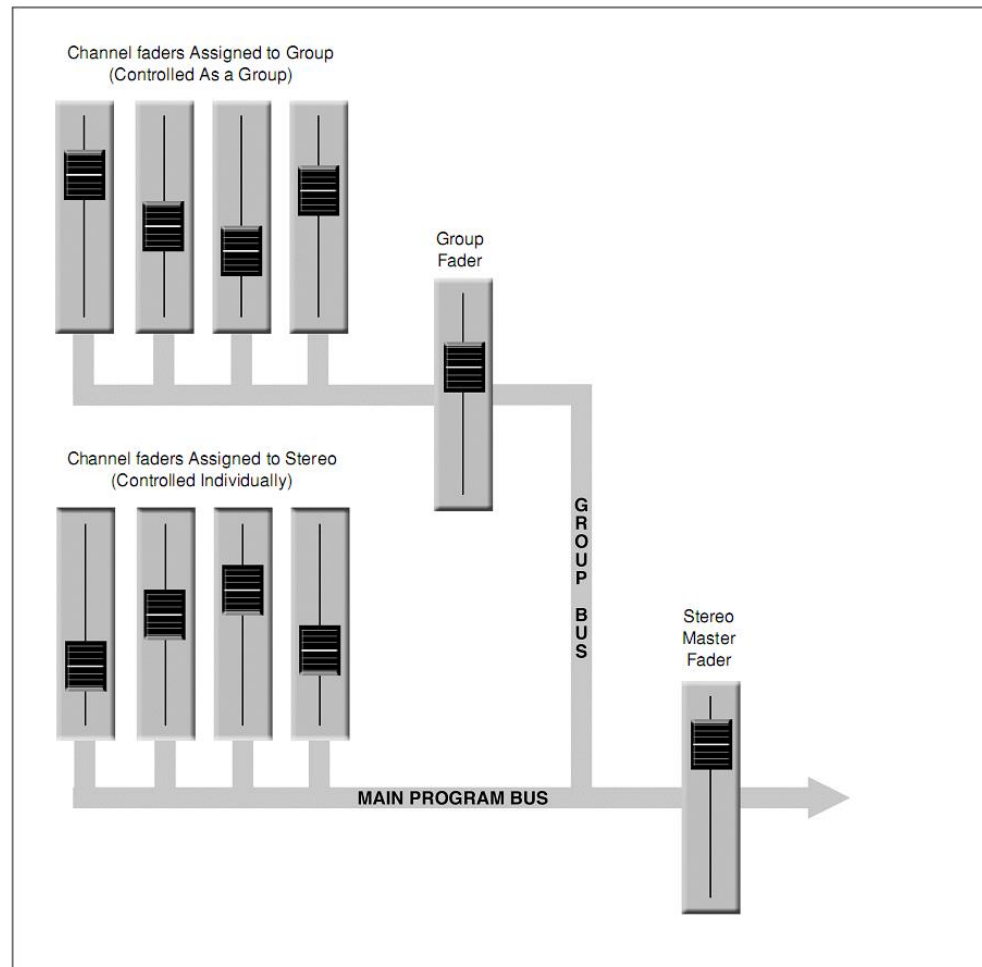
13.4. Miksery i konsole foniczne

- Podstawowy parametr funkcjonalny miksera - liczba wejść i wyjść.
- Najprostszy schemat miksowania - przetworzenie w odpowiednich proporcjach sygnałów z „X” wejść na „Y” wyjść ($X \times Y$ – np. 12×2)
  - proporcje - tłumiki wejściowe (input faders),
  - wyjście powiązane z tzw. szyna miksowania,
  - poziom sygnału danego wyjścia - tłumik wyjściowy (output fader).
- Bardziej złożony schemat miksowania „Z” pośrednich sumatorów – tzw. grup ($X \times Z \times Y$).
- W dużych mikserach możliwe bardziej złożone schematy miksowania.

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.4. Miksery i konsole foniczne

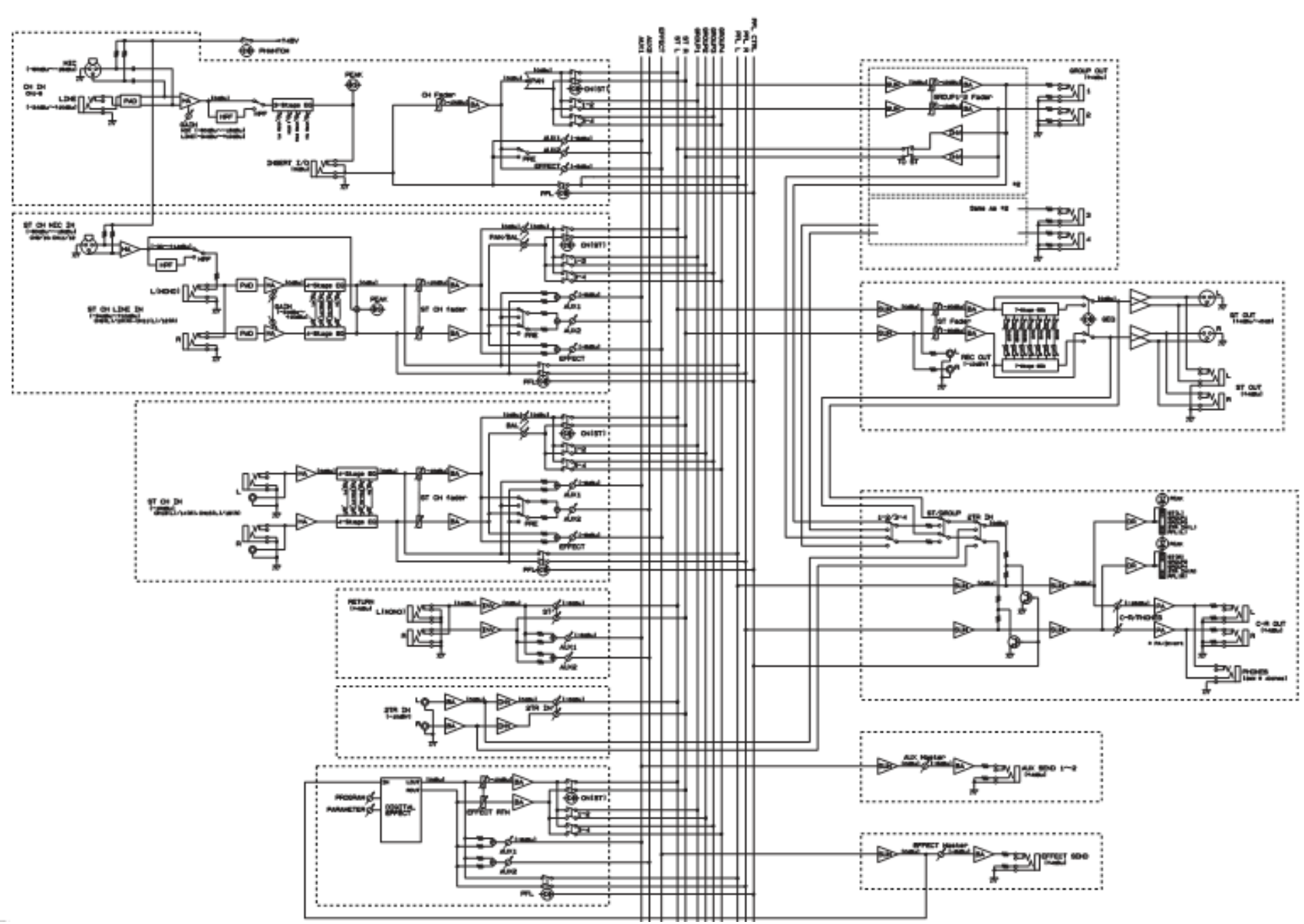
- Miksowanie sygnału z wykorzystaniem grupy

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

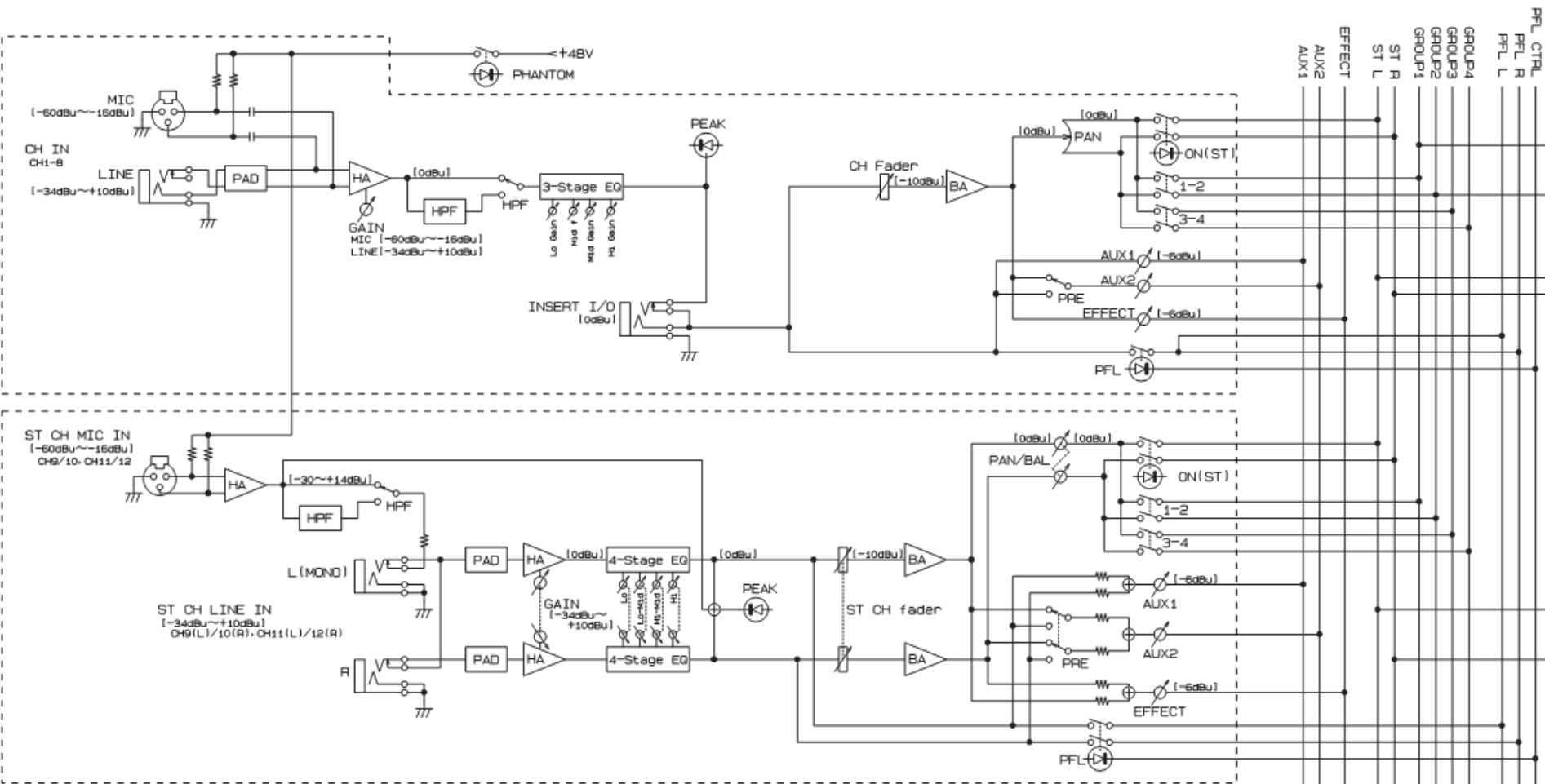
13.4. Miksery i konsole foniczne

- Sygnały wyjściowe z poszczególnych grup:
  - dostępne fizycznie na wyjściach elektrycznych miksera,
  - komutowane wewnątrz (np. do procesorów efektowych).
- Wyjścia:
  - dedykowane do konkretnych zastosowań,
  - uniwersalne - AUX (auxiliary - dodatkowy, pomocniczy),
  - sygnały doprowadzane do wyjść - sumowanie w stosunkach ustalanych za pomocą regulatorów oznaczanych tak jak dane wyjście.
- Pobieranie sygnału do pomocniczych szyn wyjściowych:
  - przed tłumikiem głównym (PFL – pre-fader listen),
  - po tłumiku AFL (after-fader listen) / post,
  - uzależnione od jego ustawienia, bądź nie,
  - dołączenie punktu pobierania stałe lub przełączane.
- Omówienie schematu typowego miksera.

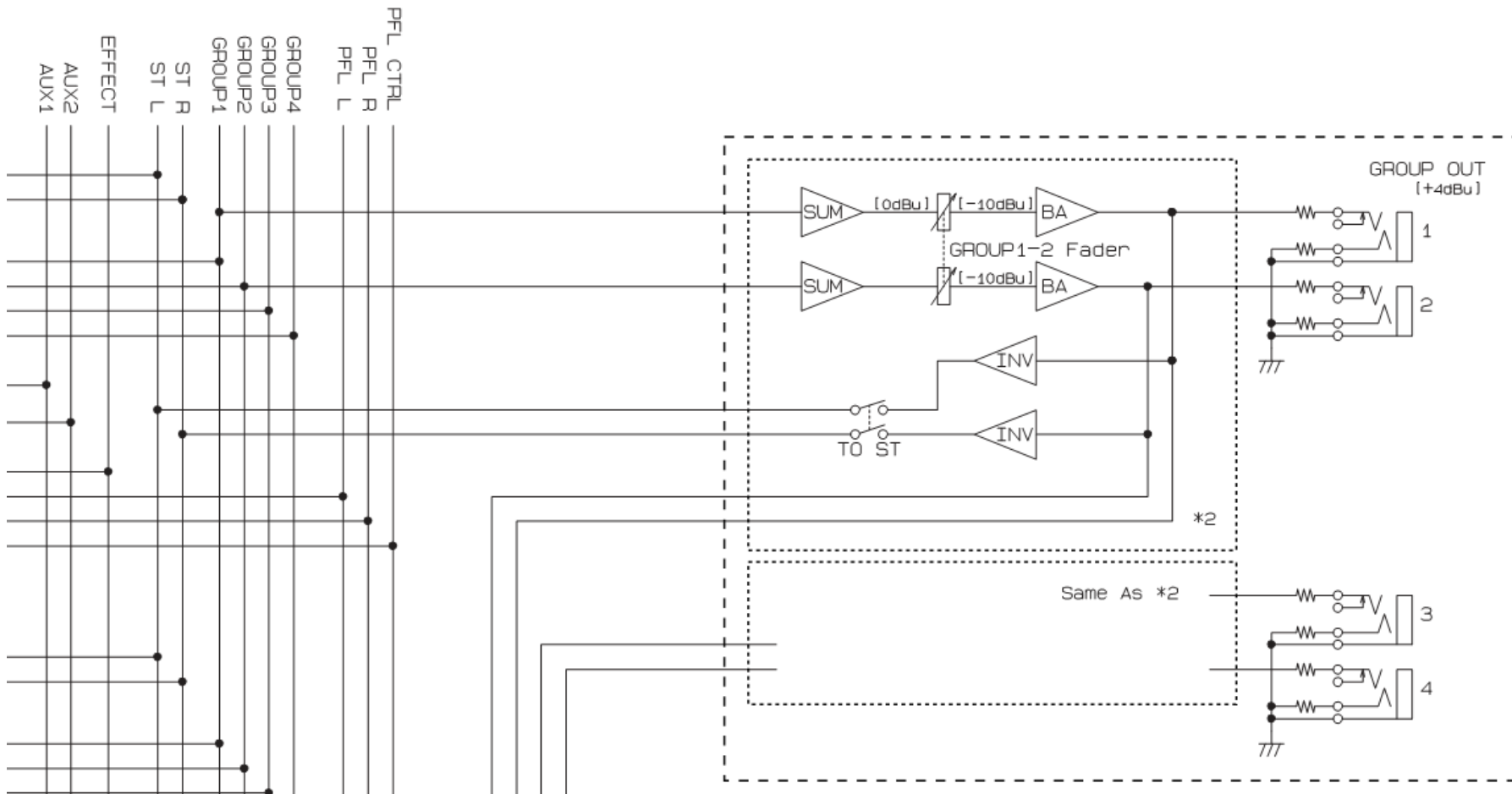

13.4. Miksery i konsole foniczne

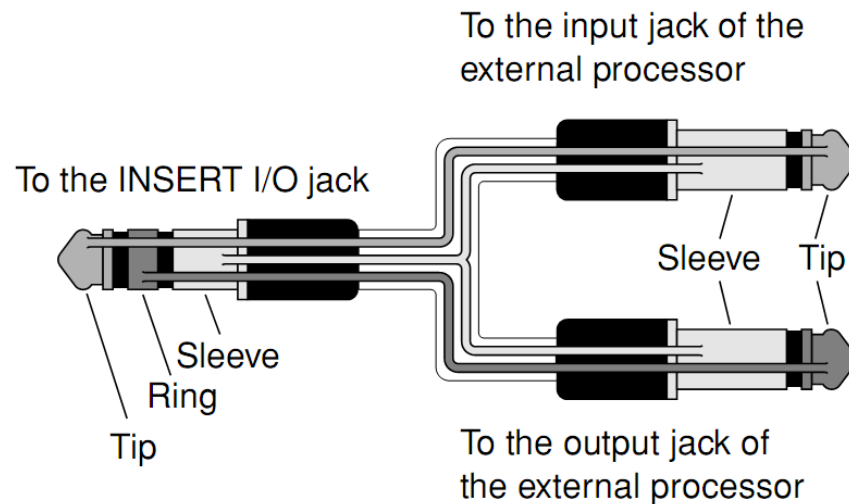
13.4. Miksery i konsole foniczne

13. Wzmacniacze i miksery foniczne

13.4. Miksery i konsole foniczne

- Konfiguracja złączy dostosowana do połączenia typu „insert”

- Konstrukcje mikserów bardzo różnicowane, uzależnione od przeznaczenia

RECOMMENDATIONS

Broadcast Production	YES
Broadcast Continuity	YES
Fixed Installations	NO
Theatres	NO
Tour Sound	NO
Post Production	NO
Music Production	NO
Networked Audio Systems	YES

13.4. Miksery i konsole foniczne

Prosty mikser do zastosowań uniwersalnych

13.4. Miksery i konsole foniczne

Uniwersalna mała konsola cyfrowa

warstwy

13.4. Miksery i konsole foniczne

Uniwersalna konsola cyfrowa średniej wielkości

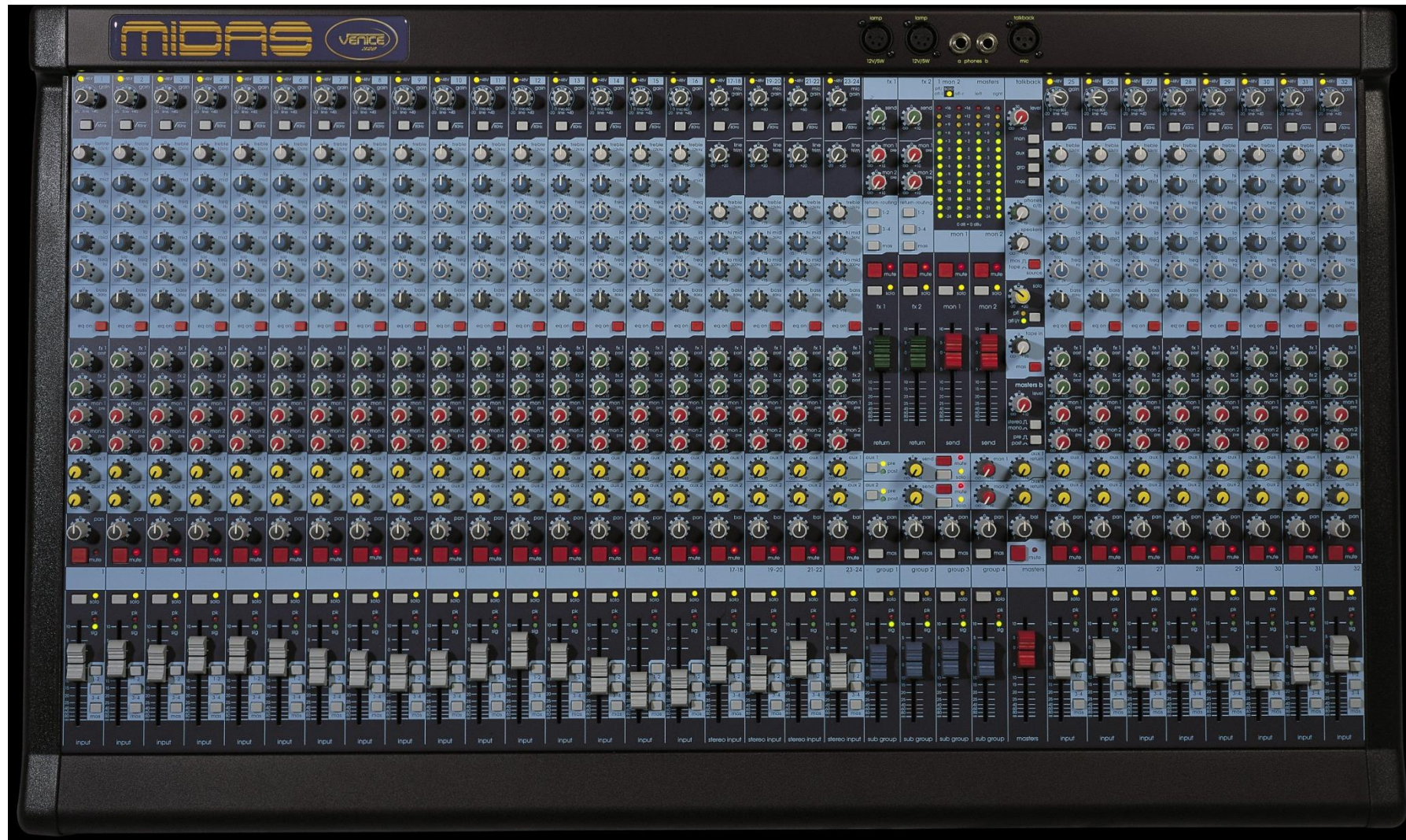
13.4. Miksery i konsole foniczne

Mikser do systemów rozgłoszeniowych

13.4. Miksery i konsole foniczne

Analogowy mikser do średnich realizacji na żywo „live”

13.4. Miksery i konsole foniczne

Cyfrowy mikser do średnich realizacji na żywo „live”

13.4. Miksery i konsole foniczne

Analogowy mikser do dużych realizacji na żywo „live”

FOH / monitor

13.4. Miksery i konsole foniczne

Cyfrowy mikser do dużych realizacji na żywo „live”

13.4. Miksery i konsole foniczne

Mikser emisyjny (on-air)

fader start, Telco, mix minus/N-1

13.4. Miksery i konsole foniczne

Cyfrowy mikser wykorzystywany w wozach transmisyjnych

13.4. Miksery i konsole foniczne

Średni mikser cyfrowy popularny w studiach nagraniowych

- tape in / direct out

13.4. Miksery i konsole foniczne

Duży mikser do studiów nagraniowych

Odds & N
RECORDS & STUDIOS

Odds & N
RECORDS & STUDIOS

13.4. Miksery i konsole foniczne

Inne

- Miksery z wbudowanymi końcówkami mocy (powermiksery)
- Automatyczne miksery mikrofonowe
- DSO (priorytety)